

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

CURRICULUM
la disciplina opțională
DESCOPERĂ MOLDOVA
CLASELE X- XII

ARIA CURRICULARĂ

Educație socioumanistică

Chișinău, 2020

Aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.653 din 13 iunie 2020)

COORDONATORI MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII

Andrei CHISTOL, Secretar de Stat în domeniul culturii;

GRUPUL DE LUCRU PENTRU ELABORAREA CURRICULUMULUI:

Corina Lungu,	Consultant principal, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, master în Științe ale Educației, doctorandă, coordonator.
Valentina Olaru	Doctor în pedagogie, profesor discipline socio-umanistice, grad didactic superior, Directoare, Liceul Teoretic "Lucian Blaga", Chișinău
Lucia Argint	Doctor în istorie, grad didactic superior, ANACEC.
Tudor Ciobanu	Cercetător științific, Institutul de istorie

RECENZENȚI:

Daniela Vacarciuc, profesor școlar, Grad didactic superior, Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, mun. Chișinău

CUPRINS

I. PRELIMINARII.....	p. 4
II. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI OPȚIONALE „DESCOPERĂ MOLDOVA”	p. 5
III. SISTEMUL DE COMPETENȚE	
3.1 Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională DESCOPERĂ MOLDOVA.....	p. 7
3.2 Competențe transversale prioritare pentru disciplina opțională DESCOPERĂ MOLDOVA.....	p. 8
3.3. Competențe specifice ale disciplinei opționale DESCOPERĂ MOLDOVA.....	p. 10
IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI	
4.1 Distribuirea modulelor și orelor pe clase.....	p. 10
4.2. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare pentru fiecare modul.....	p. 11
V. MODULE ȘI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	
5.1. Modulul „Patrimoniul național al Republicii Moldova”, Clasa X.....	p.12
5.2. Modulul „ Tehnica de ghidaj”, Clasa X.....	p. 13
5.3. Modulul “Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice”, Clasa X.....	p. 15
5.4. Modulul „Patrimoniul național al Republicii Moldova”, Clasa XI.....	p. 16
5.5. Modulul „ Tehnica de ghidaj”, Clasa XI.....	p. 18
5.6. Modulul “Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice”, Clasa XI.....	p. 20
5.7. Modulul „Patrimoniul național al Republicii Moldova”, Clasa XII.....	p. 21
5.8. Modulul „ Tehnica de ghidaj”, Clasa XII.....	p. 24
5.9. Modulul “Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice”, Clasa XII.....	p. 26
VI. SUGESTII METODOLOGICE. PROIECTAREA–PREDARE–ÎNVĂȚAREA.....	p. 28
VII. REPERE PRIVIND EVALUAREA.....	p. 29
VIII. RESURSELE NECESARE PENTRU DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE STUDIU.....	p. 32
IX. REFERINȚE BIBLIOGRAFIE.....	p. 33

I. PRELIMINARII

Schimbările majore din economia mondială, concretizate în reducerea barierelor politice și comerciale dintre țări pe parcursul sec. XX, au condus la o evoluție explozivă a numărului călătoriilor și a țărilor participante la circulația turistică, intensificând comunicarea în acest domeniu și sporind nevoia de informații având caracter turistic.

Actualmente, unul dintre principalele fenomene social-economice ale sectorului economic al Republicii Moldova, îl constituie industria turistică. Importanța deosebită a dezvoltării serviciilor turistice în economie constau în faptul că acestea pot asigura creșterea calității vieții cetățenilor. Republica Moldova este un stat mic, dar cu o diversitate mare de obiective turistice amplasate la distanțe mici de la principalele orașe. În Republica Moldova sunt prezente peste 15 mii de atracții turistice antropice și peste 300 arii naturale importante. Au fost atestate câteva mii de stațiuni preistorice, circa 400 așezări din diferite epoci istorice, circa 50 cetăți fortificate antice, circa 500 așezări medievale timpurii, numeroase cetăți medievale din pământ, 6 cetăți medievale din piatră (în diferite stadii de conservare), peste 1000 monumente de arhitectură protejate, circa 50 mănăstiri ortodoxe. Acest patrimoniu cultural este relativ uniform dispersat pe teritoriul național, iar valoarea lui influențează suficient vizitele turistice.

Documentele de politici educaționale ale sistemului educațional din Republica Moldova tratează valorificarea patrimoniului național ca parte integrantă a conceptului și practicii educaționale moderne prin intermediul idealului educațional formulat în Codul educației, Articolul 6. *Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.* Deasemenea, din finalitățile prioritare ale sistemului educațional al Republicii Moldova, face parte și domeniul de competențe-cheie menționată în Codul educației, art.11 alin. i) *competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.*

În acest context, disciplina opțională *"Descoperă Moldova"* vine să contribuie la satisfacerea necesităților social-economice și culturale ale comunității, precum și cele individuale, cognitive, de interes pentru istoria și cultura locală a elevilor din clasele a X-a-XII-a, deoarece călătoria și cunoașterea unor locuri noi stau în firea omului.

Disciplina opțională *"Descoperă Moldova"* este una de extindere, derivată din disciplina obligatorie Istoria românilor și universală și Geografie, urmărind extinderea competențelor specifice ale disciplinei prin plusarea de noi competențe specifice și noi cunoștințe pentru elevii claselor X-a-XII-a. Durata predării disciplinei opționale constituie 35 de ore pentru fiecare an în clasele a X-a-XI-a și 34 de ore pentru clasa XII-a, având module de studiu identice pentru fiecare clasă, dar diverse după conținut și finalități, care contribuie la formarea unor competențe specifice unice. Curriculumul dat oferă posibilitatea de a servi drept reper și în activitățile extracurriculare, care pot crea un cadru mult mai facilitator pentru vizitarea și valorificarea obiectivelor de patrimoniu național.

Opționalul se încadrează în aria curriculară *Educație socioumanistică* și poate fi predată de profesorii de istorie și de geografie, dar și de alte cadre didactice împătimit de

călătorii, istorie locală și valorificarea patrimoniului Republicii Moldova. Activitățile didactice pot fi desfășurate atât în sala de clasă, dar și în muzee, lângă monumentele antropice sau în ariile naturale protejate.

Scopul demersului didactic proiectat prin actualul curriculum este de a dezvolta competențele elevilor pentru a opera cu informația despre patrimoniul național al Republicii Moldova în activitatea de îndrumare a consumatorilor de turism, de a asigura un cadru metodologic adecvat desfășurării unei excursii ghidate și de a sintetiza cunoștințele despre o anumită regiune a țării cu potențial atractiv pentru elaborarea itinerariilor turistice prin valorificarea patrimoniului național.

Totodată disciplina oferă oportunitatea de a consolida și a dezvolta prin extindere competențele specifice disciplinei Istoria românilor și universală: *Valorificarea trecutului istoric și a patrimoniului cultural, manifestând respect față de țară și de neam* și a disciplinei Geografia: *Valorificarea patrimoniului natural și cultural sub aspect social, intercultural, antreprenorial, demonstrând spirit civic.*

Curriculum-ul la disciplina opțională *„Descoperă Moldova”* pentru treapta liceală reprezintă documentul normativ principal ce reglementează întreg procesul didactic la această disciplină. El constituie instrumentul conceptual ce descrie condițiile învățării și performanțele de atins, la disciplina opțională în cauză, exprimate în competențe specifice, unități de competențe, conținuturi și activități de învățare și evaluare. În baza acestui suport normativ-reglatoriu se iau decizii pentru realizarea eficientă a procesului educațional adresat profesorului și întregii comunități educaționale: managerilor școlari, specialiștilor în educație, specialiștilor în evaluarea pedagogică, autorilor de resurse educaționale, elevilor, părinților și comunităților locale.

II. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI OPȚIONALE „DESCOPERĂ MOLDOVA”

Activitatea turistică este o descoperire a timpurilor noi. Acest lucru este nemijlocit legat de evoluția comunicațiilor, transportului și într-o măsură mai mare de schimbarea atitudinii omului față de natură. Turismul are fără îndoială un rol foarte important și ca mijloc de cunoaștere a lumii înconjurătoare, a legilor ei, a diversității și a frumuseții ei, chiar dacă frumusețea în această lume o aduce omul însuși – frumusețea în afara omului, inclusiv și cea a naturii, nu ne-o putem imagina. Republica Moldova posedă un potențial turistic foarte divers, care este atât de cunoscut și necunoscut totodată. Tendințele actuale pe piața internațională privind cererea de produse turistice desfășurate în natură crează avantaj competitiv pentru Republica Moldova ca destinație turistică. Astfel, în contextul exploatarea turistică rațională, apare necesitatea dezvoltării unor forme durabile de turism precum turismul rural, fapt ce poate fi realizat și prin activități educaționale.

Elevii și elevele care vor studia disciplina opțională *„Descoperă Moldova”* vor fi capabili să analizeze locul și importanța patrimoniului național pentru dezvoltarea turismului în Republica Moldova, să determine localitățile cu un potențial turistic bogat, să identifice cele mai valoroase resurse turistice. Disciplina își propune să formeze personalități integre și competente în domeniul desfășurării unei excursii ghidate, care posedă cunoștințe și abilități la nivelul cerințelor actuale ale industriei turismului. Formarea acestor finalități impune utilizarea conceptului de transdisciplinaritate, care implică cunoașterea fenomenului turistic prin conexiuni disciplinare.

Disciplina opțională *„Descoperă Moldova”* este axată spre formarea de competențe în accepțiunea Cadrului de referință a Curriculumului Național (2017) conform căruia: *„Competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori,*

dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații” cu un accent deosebit pe valori, atitudini, care pot contribui plenar la formarea unor cetățeni responsabili și conștienți.[Cadrului de referință a Curriculumului Național (2017) p.15]

Elaborarea curriculumului la disciplina opțională ”Descoperă Moldova” se bazează pe următoarele principii:

- **Principiul selecției și ierarhizării culturale** – armonizarea între domeniul de interes exprimat prin opțiunea elevului și amplificarea, diversificarea domeniilor cunoașterii;
- **Principiul alinierii/coerenței** – simetrizează procesul școlar la nivel de arii curriculare, treaptă de învățământ;
- **Principiul abordării sistemice și dezvoltării graduale a competențelor**, ce asigură respectarea particularităților de vârstă, a motivațiilor, intereselor elevilor și oferă continuitatea conceptuală a disciplinei opționale educație economică și antreprenorială;
- **Principiul integrării** stimulează caracterul inter-, pluri- și transdisciplinar prin integrarea disciplinei opționale cu disciplinele obligatorii: Istoria românilor și universală, Geografie, Limbă română, Dezvoltare personală;
- **Principiul axiologic**, ce vizează ca finalitate a studierii acestei discipline crearea unui comportament axat pe valorile naționale și promovarea lor ;
- **Principiul flexibilității** asigură parcursurile individuale, posibilitate de individualizare a procesului educațional la nivel de instituție;
- **Principiul racordării la social, inclusiv inserția profesională** pregătește pentru o integrare socio-profesională la ieșirea din sistem în corespundere cu piața muncii;
- **Principiul compatibilizării** cu reperatele și standardele europene din învățământ.

Acest curriculum este unul modular, având pentru fiecare clasă de a X-a, XI-a, XII-a câte trei module: Patrimoniul național al Republicii Moldova”(15 ore), Tehnica de ghidaj (10 ore) și Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice (10 ore). Aceste module sunt axate pe trei dimensiuni: *informativă* (elevii află, descoperă patrimoniul național al țării), *formativă* (elevii își formează abilități de ghidaj a grupului de turiști în timpul unei excursii) și *de integrare* (elevii exersează modalitatea de pregătire și desfășurare a unei excursii în mediu simulat sau autentic). Selectarea conținuturilor de studiu despre patrimoniul turistic s-a realizat pe principiul reprezentativ-categorial: *natural, muzeistic, etnografic, ecleziastic, antropocentric (monumente, conace boierești)* dar și regional (Nord, Centru, Sud), cu oferirea spațiului și pentru patrimoniul local, raional.

Abordarea modulară a curriculumului la disciplina ”Descoperă Moldova” are un caracter de spirală, succesiv, dar și flexibil. Fiecare modul prevăzut pentru o anumită clasă este conectat într-un concept integrat, dar totodată reprezintă o entitate separată, înțelegerea și însușirea căruia nu necesită obligatoriu studierea prealabilă a modulelor din clasa anterioară, deoarece preia conceptele studiate anterior și le tratează mai aprofundat. Studiul succesiv și complex al tuturor modulelor în fiecare clasă liceală reprezintă un avantaj absolut în formarea competențelor vizate de această disciplină.

Caracterul flexibil al curriculumului este confirmat și de faptul că disciplina poate fi studiată pe parcursul unui an de studiu sub forma de cursuri opționale de 35 de ore pe an sau cerc extracurricular cu un număr mai mare de ore și oportunități.

Abordarea demersului didactic în cadrul orelor la disciplina opțională ”Descoperă Moldova” se caracterizează prin aplicarea unor strategii axate pe stimularea interesului elevilor pentru istoria și patrimoniul cultural al țării, dezvoltarea gândirii critice și creative, pentru dezvoltarea personală a elevilor. Predarea disciplinei solicită o puternică abordare formativă, axată pe conexiunea permanentă între cunoaștere și aplicare, exersare

frecventă, dezvoltarea capacității de explorare și creativitate. Metodele și procedeele utilizate trebuie să fie structurate după principiul „*învață acționând*”, astfel ca elevii și elevele să fie antrenați în activități care facilitează descoperirea de sinestătoare a informațiilor despre patrimoniul național al Republicii Moldova, consolidând cunoștințele, abilitățile și atitudinile raportate la istoria și geografia țării, formând convingeri despre posibilitățile de afirmare a persoanei în calitate de ghid turistic.

Caracterul aplicativ trebuie consolidat și prin parteneriatul școală-agenție de turism, comunitate (biserică, muzeu, bibliotecă locală etc.) prin coparticiparea voluntarilor din domeniul turismului la predarea disciplinei. Predarea disciplinei opționale în cauză presupune utilizarea unui volum mare de material didactic ilustrativ-demonstrativ, exersarea discuțiilor în baza lui și implementarea softurilor și tehnologiilor inovatoare comunicative.

Strategiile de evaluare a disciplinei se vor axa primordial pe evaluare formativă prin produse și evaluare sumativă la sfârșit de fiecare modul axată pe competențele specifice vizate. Evaluarea la sfârșit de an de studiu se va realiza prin prezentări simulate sau autentice a unor proiecte și scenarii de itinerarii turistice elaborate în grup (pentru clasa X-a), în perechi (pentru clasa XI-a) și individual (pentru clasa XII-a). Evaluare finală pentru certificare-individuală în calitate de ghid de turism se va realiza în corespundere cu cerințele elaborate de ANACEC și în parteneriat cu reprezentanții instituțiilor profesional tehnice care au specialitatea turism la nivelul postsecundar nonterțiar (nivelul 5 ISCED).

III. SISTEMUL DE COMPETENȚE

3.1 Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională **DESCOPERĂ MOLDOVA**

Curriculumul la disciplina opțională „*Descoperă Moldova*” este un document normativ – reglatoriu și reprezintă una dintre modalitățile de implementare a politicilor educaționale vizate de Codului Educației al Republicii Moldova (2014) și se raportează la Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți, care orientează sistemul de învățământ general obligatoriu spre formarea acestor competențe-cheie.

Disciplina opțională *Descoperă Moldova* valorifică prioritar domeniile de competență-cheie: *competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale, competențe a învăța să înveți și competențe sociale și civice.*

Acest fapt, conferă importanță racordării competențelor specifice disciplinei respective la competențele-cheie și transversale ale învățământului secundar general din țara noastră. Competențele-cheie spre care sunt îndreptate competențele disciplinei opționale „*Descoperă Moldova*” pot fi prioritizate în felul următor:

1. Competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale este cea mai prioritară și relevantă în cadrul acestei discipline opționale. Competențele de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale implică aprecierea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor într-o gamă variată de modalități, inclusiv prin diverse mijloace artistice.

Ea solicită în procesul de formare demonstrarea respectului față de valorile culturale prin utilizarea creativă a cunoștințelor și a abilităților creative pentru crearea unui mediu armonios pentru sine și pentru comunitate. Promovarea identității multiculturale a Republicii Moldova, prin valorizarea limbii, culturii și tradițiilor minorităților naționale, dar și demonstrarea respectului față de părinți, familie, comunitate, școală și profesori, societate, înțelegând valorile lor sacre și tradițiile.

Formularea de judecăți de valoare argumentate cu privire la produse culturale, inclusiv a celor inedite și spontane. Crearea unui stil personal în abordarea mesajelor

culturale în contexte cotidiene și specifice. Explorarea diferitelor medii de expresie culturală (inclusiv mediile digitale) și alegerea formei expresive cea mai adaptată tipului de mesaj urmărit. Promovarea, păstrarea și conservarea unor bunuri culturale și de patrimoniu. Asocierea factorilor estetici cu evoluția lor în contexte culturale ordonate cronologic și distingerea caracteristicilor/ stilurilor artistice prin raportare la epoca de producere și la autori.

Implicarea activă în inițierea și derularea unor proiecte culturale în cadrul comunității, prin valorificarea cunoașterii despre bunurile culturale și de patrimoniu. Demonstrarea deschiderii și îmbogățirea identității personale, înțelegând alte culturi și valori ca parte a identității lor globale și asumarea unui concept mai larg al identității ca oportunitate pentru îmbogățire personală și colectivă. Demonstrarea respectului față de valori și credințe proprii, precum și față de valorile și credințele celorlalți. Protejarea valorilor culturii naționale și participarea în mod creativ și potrivit capacităților proprii la cultivarea acestora.

2. Competențe sociale și civice reprezintă din perspectiva acestei discipline opționale capacitatea de a accepta și a respecta valorile general-umane și valorile fundamentale ale unei societăți democratice, deoarece respectând normele și valorile putem asigura o activitate turistică eficientă. Competența solicită abilitatea de a comunica constructiv în diferite medii pentru a manifesta toleranță; exprimarea și înțelegerea diferitelor puncte de vedere; negocierea și abilitatea de a crea încredere și de a manifesta empatie; abilitatea de a face față stresului și frustrării precum și abilitatea de a le exprima în mod constructiv, realizarea unei distincții între sfera personală și cea profesională.

Formarea atitudinilor ca: asertivitate, colaborare și integritate; interes pentru comunicarea interculturală; valorizarea diversității și respectul față de celălalt, deschiderea pentru a depăși prejudecățile și a ajunge la compromis. Aceasta presupune dezvoltarea competențelor sociale și civice prin prisma patrimoniului național lipsit de prejudecăți, conștientizarea faptului și înțelegerea valorii activității de turism la prosperarea țării.

3. Competențe de a învăța să înveți înseamnă disponibilitatea elevului și elevei de a organiza și a reglementa propria învățare în raport cu finalitățile acestei discipline, de a studia diversitatea de situații-problemă atât individual, cât și în grup, abilitatea de a organiza eficient timpul, de a achiziționa, procesa, evalua și asimila noi cunoștințe cu privire la domeniul turistic, de a aplica noile cunoștințe și deprinderi într-o varietate de contexte a disciplinei "*Descoperă Moldova*", face ca această competență-cheie să fie una prioritară prin întreg demersul didactic al acestei discipline.

Misiunea de a forma și dezvolta aceste finalități îi revine disciplinei opționale "*Descoperă Moldova*".

3.2 Competențe transversale prioritare pentru disciplina opțională DESCOPERĂ MOLDOVA

Transversalitatea este o caracteristică importantă a competențelor-cheie. Acestea traversează diferitele sfere ale vieții sociale, precum și în mod firesc, frontierele disciplinare. Competențele transversale derivă din competențele-cheie, extinzându-le și dezvoltându-le. În acest sens pornind de la modelul de taxonomie a competențelor transversale din *Cadrul de referință a Curriculumului Național* (201, pag.18-22), putem afirma că competențele prioritare transversale pentru disciplina opțională *Descoperă Moldova* se prezintă astfel:

1. Comunicarea eficientă, deoarece reprezintă setul de achiziții necesare în primul rând unui ghid de turism, care este o persoană capabilă să comunice eficient și răspunde următoarelor necesități:

a) Utilizează metode adecvate pentru a comunica cu ceilalți: planifică, organizează și selectează ideile pentru a comunica; este flexibilă și responsabilă în actul de comunicare; selectează modalități/mijloace de comunicare adecvate scopului (citire, scriere, vorbire, ascultare, semne și simboluri, registre și coduri, modalități de expresie artistică, tehnologii etc.); recunoaște caracteristicile audienței și își adaptează metodele de comunicare pentru a răspunde acestora; comunică cu claritate într-o varietate de forme: verbal, nonverbal, paraverbal și/sau artistic; exprimă idei, sentimente și credințe cu ajutorul mijloacelor estetice.

b) Răspunde în mod adecvat atunci când receptează mesaje: înțelege ideile comunicate într-o varietate de moduri; accesează cunoștințe și competențe anterioare necesare pentru a realiza comunicarea; interpretează informațiile și construiește sensuri și semnificații.

c) Evaluează eficiența comunicării: sprijină comunicarea efectivă prin solicitarea de clarificări și oferirea de feedback; adaptează și ajustează comunicarea pentru a veni în întâmpinarea nevoilor audienței; recunoaște comunicarea ca modalitate de a se face înțeles.

2. Învățarea pe tot parcursul vieții, deoarece o persoană capabilă să învețe pe tot parcursul vieții prezintă următoarele caracteristici, care sunt necesare unui ghid în domeniul turismului:

a) Inițiază/construiește propriile activități și contexte de învățare: manifestă o atitudine pozitivă față de învățare și dezvoltarea personală; își asumă riscuri pentru a maximaliza învățarea și autoperfecționarea; utilizează strategii adecvate pentru a identifica și a satisface nevoi și a atinge scopuri; își organizează resursele și timpul în mod eficient; utilizează reflecția și feedbackul pentru autoevaluare și dezvoltare; își rafinează continuu competențele și talentele; se adaptează și își ajustează comportamentele față de schimbare.

b) Este alfabetizată la standarde înalte: demonstrează abilități fundamentale și satisface standardele de bază ale diferitelor arii disciplinare; utilizează strategii eficiente și efective de management al informației, pentru a relaționa informațiile și experiențele; aplică/utilizează informațiile și competențele în situații noi; apreciază varietatea manifestărilor culturale și a modalităților de exprimare artistică.

c) Lucrează cu informația: determină nevoia de informație și apreciază utilizarea acesteia; identifică, selectează și ierarhizează potențialele surse de informație; utilizează strategii eficiente de căutare a informației; organizează, sintetizează, interpretează și evaluează informația; prezintă informația într-o varietate de forme; folosește tehnologia pentru a realiza un management eficient al informației.

d) Demonstrează sensibilitate față de valorile estetice și conștientizează importanța acestora: dezvoltă și utilizează criterii pentru evaluarea autenticității, substanței și a mesajului; demonstrează o bună înțelegere a sensurilor și a semnificațiilor, a detaliilor vieții de zi cu zi; participă la manifestări artistice pentru recreere sau dezvoltare personală.

3. Ocupabilitatea, deoarece o persoană pregătită să găsească, să ocupe și să păstreze un loc de muncă își atribuie acțiunile de mai jos care constituie și se regăsesc în finalitățile programelor acestei discipline opționale:

a) Își alege o carieră și se pregătește pentru aceasta:

- ✓ identifică interesele personale care pot conduce la alegerea unei cariere;

- ✓ se informează și asimilează cunoștințele necesare pentru a alege dintr-o varietate de rute profesionale;
 - ✓ își asumă responsabilitatea pentru propria dezvoltare profesională.
- b) Își formează competențele necesare pentru ocupabilitate în domeniul turismului:
- ✓ utilizează procesele de gândire complexă și critică;
 - ✓ comunică efectiv;
 - ✓ colaborează și lucrează în echipă;
 - ✓ este un cetățean responsabil.

4. Colaborarea/lucrul în echipă, deoarece o persoană capabilă să coopereze și să lucreze într-un grup, înțelege și își asumă diferite roluri pentru a învăța pe alții noi competențe și procese; facilitează activitatea în grup și apreciază diversitatea ideilor; sugerează modificări pentru a identifica punctele comune atunci se confruntă cu interese divergente; generează o varietate de soluții/opțiuni, evaluează calitatea ideilor și rezultatele potențiale ale aplicării lor. Datorită cooperării în cadrul procesului de studii în cadrul acestei discipline, elevii și elevelor învăța cum să utilizeze eficient resursele patrimoniului național, să lucreze cu diferite categorii de persoane și grupuri, fapt ce îi face să valorizeze similitudinile și diferențele membrilor de grup; să manifeste empatie față de ceilalți și să răspundă adecvat în privința interrelațiilor complexe prin construirea unui consens.

3.3. Competențe specifice ale disciplinei opționale **DESCOPERĂ MOLDOVA**

- *Descrierea potențialului muzeistic, etnografic, ecleziastic, natural și antropic din toate regiunile turistice a Republicii Moldova;*
- *Utilizarea conceptelor, principiilor și metodelor fundamentale specifice turismului în diverse contexte, manifestând interes pentru descoperirea potențialului turistic local, zonal și național;*
- *Proiectarea strategiilor de desfășurare a excursiilor, valorificând patrimoniul turistic al Republicii Moldova;*
- *Desfășurarea ghidajului prin prezentare atractivă a itinerarelor, dând dovadă de inițiativă și spirit creativ;*
- *Respectarea legislației și a normelor etice specifice meseriei ghidului de turism, demonstrând responsabilitate socială.*

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI:

4.1 Distribuirea modulelor și orelor pe clase:

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Disciplina	Clasa	Nr. de ore/săpt.	Nr de module	Nr. de ore/an

Opțională	Educație socioumanistică	Descoperă Moldova	X	1	3	35
		Descoperă Moldova	XI	1	3	35
		Descoperă Moldova	XII	1	3	34

4.2. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare pentru fiecare modul:

Modul	Unități de învățare	Număr de ore	Clasa
Patrimoniul național al Republicii Moldova	1. Patrimoniul național turistic: resurse și potențial	3	X
	2. Patrimoniul muzeistic al Republicii Moldova	7	
	3. Patrimoniul ecleziastic al Republicii Moldova	5	
Tehnica de ghidaj	1. Informații generale despre profesia <i>ghid de turism</i>	5	X
	2. Atribuțiile generale ale ghidului de turism	5	
Măiestria ghidajului în prezentarea întinerărilor turistice	1. Metodologia prezentării edificiilor de cult și a muzeelor	5	X
	2. Elaborarea și prezentarea proiectului de grup "Întinerării turistice"	5	
Patrimoniul național al Republicii Moldova	1. Patrimoniul monumentelor antropice ale Republicii Moldova	6	XI
	2. Conacele boierești - patrimoniu istoric al Republicii Moldova	9	
Tehnica de ghidaj	1. Organizarea unei excursii în turismul intern	5	XI
	2. Desfășurarea și comunicarea cu turiștii în cadrul unei excursii.	5	
Măiestria ghidajului în prezentarea întinerărilor turistice	1. Metodologia prezentării conacelor boierești și a monumentelor antropice	5	XI
	2. Elaborarea și prezentarea proiectelor de parteneriat "Întinerării turistice"	5	
Patrimoniul național al Republicii Moldova	1. Patrimoniul etnografic al Republicii Moldova	8	XII
	2. Patrimoniul natural al Republicii Moldova	7	
Tehnica de ghidaj	1. Organizarea unei excursii în turismul rural.	5	XII

	2. Aspecte legislative și normative în desfășurarea activității excursionale.	4	
<i>Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice</i>	1. Metodologia prezentării patrimoniului etnografic și natural	5	XII
	2. Elaborarea și prezentarea proiectelor individuale "Intinerarii turistice"	5	

V. MODULE ȘI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

5.1. Modulul „Patrimoniul național al Republicii Moldova”-15 ore

CLASA a X-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate; Argumentarea rolului resurselor turistice în industria turistică; Manifestarea interesului pentru studiul istoriei și culturii locale și naționale; 	<p>I.Patrimoniul național turistic: resurse și potențial</p> <ol style="list-style-type: none"> Patrimoniul: noțiunea de patrimoniu național. Cadrul legislativ național privind protecția patrimoniului cultural. Starea fondului turistic al Republicii Moldova: clasificarea și importanța resurselor turistice în industria turismului. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Elaborarea clasterelor principalelor categorii de resurse turistice; ✓ Analiza cadrului legal privind protejarea patrimoniului național ; ✓ Argumentarea importanței resurselor turistice; ✓ Elaborarea și prezentarea comunicărilor scrise referitor la patrimoniul național.
<ul style="list-style-type: none"> Descrierea potențialului muzeistic al Republicii Moldova; Interpretarea diverselor surse istorice în prezentarea unui muzeu; Utilizarea capacităților de investigare și a deprinderilor de muncă intelectuală individuală în prezentarea exponatelor muzeistice; Determinarea importanței și valorii muzeelor pentru valorificarea culturii țării; Manifestarea atitudinilor pozitive față de studiul istoriei și culturii 	<p>II. Patrimoniul muzeistic al Republicii Moldova</p> <ol style="list-style-type: none"> Componenta muzeistică - abordare a potențialului turistic a unei localități/regiuni/ țări. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Muzeului Național de Istorie. Muzeul Național de Artă al Moldovei Complexul muzeistic Orheiul Vechi. Rolul și importanța Muzeului Școlii / Muzeul localității Valoarea potențialului muzeistic din toate regiunile (Nord, Centru,Sud) pentru patrimoniul 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Compararea tipurilor de muzee din RM; ✓ Analiza extrasului din Legea muzeelor Nr. 1596-XV a Republicii Moldova, din 27. 12. 2002; ✓ Descrieri cu imagini și poze a muzeelor Republicii Moldova; ✓ Realizarea unui scenariu de Museum – mini-quest; ✓ Colectarea și prelucrarea unor materiale documentare referitoare la localitatea natală (proveniența numelui, atestare documentară, istoricul localității etc.); ✓ Realizarea unei expoziții privind istoria școlii sau localității de baștină ca produs pentru muzeul școlii/localității;

<i>locale;</i>	național al țării.	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Determinarea tipurilor de monumente ecleziastice după categorii și zone geografice;</i> • <i>Utilizarea surselor istorice în caracterizarea unui monument ecleziastic;</i> • <i>Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în evoluția monumentelor ecleziastice;</i> • <i>Prezentarea unui monument ecleziastic ca element al patrimoniului cultural național;</i> 	III. Patrimoniul ecleziastic al Republicii Moldova <ol style="list-style-type: none"> 1. Caracteristicile monumentelor ecleziastice din Republica Moldova 2. Catedrala ortodoxă Nașterea Domnului din Chișinău, biserica de la Căușeni și biserica de la Hoginești. 3. Bisericile de pe teritoriul Republicii Moldova (ortodoxe, catolice, luterane etc.) 4. Mănăstiri și schituri ortodoxe de pe teritoriul Republicii Moldova 5. Biserica/mănăstirea din localitate 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Elaborarea de discursuri orale și scrise cu utilizarea adecvată a limbajului specific în expunerea fenomenelor abordate;</i> ✓ <i>Explicarea diferenței dintre specificul noțiunilor: catedrală, biserică, capelă, sinagogă, complex monahal, mănăstire rupestră, clopotniță etc;</i> ✓ <i>Studierea și descrierea unei biserici/capele ortodoxe la alegere;</i> ✓ <i>Prezentarea celor mai vechi biserici/mănăstiri de pe teritoriul RM;</i> ✓ <i>Analiza bisericilor de lemn: particularități și amplasare geografică;</i> ✓ <i>Prezentarea particularităților mănăstirilor bărbătești, mănăstirilor feminine;</i> ✓ <i>Analiza și prezentarea la alegere a unei mănăstiri rupestre;</i> ✓ <i>Redactarea prezentărilor/comunicărilor cu utilizarea diverselor surse și date istorice, istoriografice etc.</i>

5.2. Modulul „ Tehnica de ghidaj”- 10 ore

CLASA a X-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Descrierea principalelor responsabilități și calități necesare în cadrul meseriei de ghid de turism;</i> 	I. Informații generale despre profesia Ghid de turism <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiuni de ghid de turism. Calificarea ghizilor de 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Elaborarea unei Hărți conceptuale a profesiei ghid de turism;</i> ✓ <i>Problematizarea cu privire la categoriile</i>

<ul style="list-style-type: none"> • Definierea noțiunilor și categoriilor importante a standartului ocupațional a ghizilor de turism; • Identificarea tipurilor de turiști și psihologiei comportamentale a acestora; • Selectarea acțiunilor și regulilor întreprinse de ghidul de turism în gestiunea grupului de turiști; • Analiza actelor normative ce reglementează activitatea ghizilor de turism pe teritoriul Republicii Moldova; 	<p>turism conform standartului ocupațional.</p> <p>2. Calitățile și responsabilitățile de bază ale ghidului de turism. Categoriile ghizilor de turism.</p> <p>3. Dinamica și psihologia grupului de turiști. Tratarea diferențiată a excursioniștilor în desfășurarea excursiei.</p> <p>4. Psihologia comportamentală a turistului. Tipuri de turiști.</p> <p>5. Legile și reglementările Republicii Moldova în în domeniul turismului.</p>	<p><i>ghizilor de turism;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Studiul de caz cu privire la responsabilitățile de bază ale ghidului de turism;</i> ✓ <i>Investigarea dinamicii și psihologiei grupului de turiști;</i> ✓ <i>Brainstorming cu privire la soluții în tratarea diferențiată a excursioniștilor ;</i> ✓ <i>Simularea didactică cu privire la psihologia comportamentală a turistului;</i> ✓ <i>Analiza actelor legislative în domeniul turismului.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea obligațiilor și atribuțiilor de serviciu ale ghidului de turism; • Demonstrarea ținutei și comportamentul obligatoriu a ghidului de turism în relațiile cu turiștii; • Aplicarea eficientă a tehnicilor de comunicare cu turiștii; • Utilizarea creativă a demonstrării și povestirii în timpul excursiei; 	<p>II. Atribuțiile generale ale ghidului de turism</p> <p>1. Obligațiile și atribuțiile de serviciu ale ghidului de turism.</p> <p>2. Imaginea și responsabilitățile ghidului de turism, privind ținuta și comportamentul în relațiile cu turiștii.</p> <p>3. Tehnicile de comunicare în turism. Tehnologia pregătirii și evaluării unei comunicări publice.</p> <p>4. Procedee metodice a excursiei: demonstrarea și povestirea. Vederile și particularitățile demonstrării lor în timpul excursiei. Combinarea demonstrării cu povestirea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Argumentarea orală a obligațiilor și atribuțiilor ghidului de turis;</i> ✓ <i>Proiect de grup despre imaginea și responsabilitățile ghidului de turism, privind ținuta și comportamentul;</i> ✓ <i>Studiul de caz despre tehnicile de comunicare în turism;</i> ✓ <i>Joc didactic despre povestirea și demonstrarea în timpul excursiei;</i> ✓ <i>Referat despre tehnologia pregătirii și evaluării unei comunicări publice;</i>

	<p>5. Transformarea vorbirii orale în imagini vizuale. Șase trăsături specifice ale povestirii în timpul excursiei. Subtextul povestirii. Modificarea rolului demonstrării și povestirii în funcție de tipul excursiilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Prezentări cu suport PPT cu privire la transformarea vorbirii orale în imagini vizuale;</i> ✓ <i>Demonstrarea unui exponat;</i> ✓ <i>Povestirea despre un monument ecleziastic;</i>
--	---	--

5.3. Modulul “Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice” - 10 ore

CLASA a X-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Identificarea cerințelor unei prezentări eficiente și atractive a edificiilor de cult și a muzeelor;</i> • <i>Descrierea exponatelor și obiectelor de cult în timpul unei excursii;</i> • <i>Caracterizarea complexă a unor procese, fenomene în procesul prezentării unui muzeu sau a lăcașului de cult;</i> 	<p>I. Metodologia prezentării edificiilor de cult și a muzeelor</p> <p>1.Scopul și elementele de bază în prezentarea bisericilor ortodoxe.</p> <p>2. Rolul cunoașterii tradițiilor și obiceiurilor bisericii ortodoxe în organizarea programului excursional.</p> <p>3. Obiectele principale de demonstrare în bisericile ortodoxe.</p> <p>4. Metodologia prezentării unui muzeu. Tipuri de muzee. Metode de prezentare a unui muzeu.</p> <p>5. Etapele prezentării unui muzeu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Proiect de grup cu privire la elementele de bază în prezentarea bisericilor ortodoxe;</i> ✓ <i>Rezumatul oral despre tradițiile și obiceiurile bisericii ortodoxe;</i> ✓ <i>Rezumatul scris despre obiectele principale de demonstrare în bisericile ortodoxe;</i> ✓ <i>Studiul de caz despre un muzeu;</i> ✓ <i>Exercițiu de creativitate în prezentarea unor exponate;</i> ✓ <i>Simularea didactică a unui ghidaj în muzeu;</i> ✓ <i>Lucrarea practică de prezentare a unui exponat;</i> ✓ <i>Demonstrarea cu ajutorul mijloacelor tehnice a unui muzeu/Tur virtual;</i>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Realizarea eficientă a activității turistice în cadrul edificiilor de cult și a muzeelor;</i> • <i>Utilizarea abilităților de prezentare atractivă a intinerariilor turistice prin muzee și lăcașe de cult;</i> • <i>Demonstrarea abilităților de lucru în echipă și asumarea de responsabilități pentru obținerea succesului comun;</i> 	<p>II. Elaborarea și prezentarea proiectului de grup “Intinerarii turistice”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Constituirea echipelor de ghizi și selectarea tematicii intinerarului excursiei. 2. Alcătuirea ininerarului și a materialului pentru prezentare. 3. Prezentarea intinerarului excursiei de către echipa de ghizi în mediul simulat sau authentic. 4. Prezentarea intinerarului excursiei de către echipa de ghizi în mediul simulat sau authentic. 5. Prezentarea intinerarului excursiei de către echipa de ghizi în mediul simulat sau authentic. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Exersarea desfășurării unui ghidaj;</i> ✓ <i>Investigarea intinerarilor turistice;</i> ✓ <i>Cercetarea muzeelor din RM;</i> ✓ <i>Proiect de grup cu privire la pregătirea unui scenariu de intinerar turistic cu valorificarea potențialului muzeistic și ecleziastic;</i> ✓ <i>Documentarea și colectarea materialului informativ și vizual;</i> ✓ <i>Demonstrarea cu ajutorul mijloacelor tehnice a proiectului de intinerar turistic;</i> ✓ <i>Povestirea în baza materialului vizual.</i>
---	--	--

5.4. Modulul „Patrimoniul național al Republicii Moldova”-15 ore

CLASA a XI-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Determinarea principalelor caracteristici specifice resurselor turistice antropice;</i> • <i>Prezentarea unui monument antropic în dependență de scopul propus;</i> 	<p>II. Patrimoniul monumentelor antropice ale Republicii Moldova</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Componentele potențialului turistic antropic din R. Moldova: resursele turistice istorico-arheologice; resursele turistice religioase; resursele turistice culturale. 2. Tipuri de localități. Gospodăria tradițională. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Descrierea principalelor elemente a potențialului antropic;</i> ✓ <i>Elaborarea unui album cu imagini ale resurselor antropice din localitate/ regiune;</i> ✓ <i>Argumentarea importanței resurselor antropice pentru industria turismului;</i>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aprecierea importanței potențialului monumentelor atropice pentru dezvoltarea turismului;</i> 	<p>Utilitatea acareturilor. Casa țărănească. Vila urbană. Dealul romilor (orașul Soroca).</p> <p>3. Construcții militare. Cetăți antice. „La șanțuri” (Horodiște, raionul Soroca). Valul lui Traian (sudul Republicii Moldova).</p> <p>4. Cetăți medievale. Cetatea Soroca. Cetatea Bender. Sistemul de apărare de la Orheiul Vechi. Căpităniile de pe Nistru și cea dela Buțeni (r-nul Hâncești).</p> <p>5. Monumente comemorative. Monumentul bătăliei de la Cahul (21 iulie 1770). Monumente în memoria ostașilor căzuți în Primul, al Doilea Război Mondial, Războiul din Afganistan, Războiul de pe Nistru. Cimititul de la Țiganca.</p> <p>6. Monumente comemorative din localitate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Elaborarea unor miniproiecte privind ocrotirea și valorificarea moștenirii culturale, istorice;</i> ✓ <i>Elaborarea și publicarea unor articole despre monumentele arhitecturale valoroase din localitatea/ regiunea natală;</i> ✓ <i>Turul galeriei cu lucrări reprezentând fapte / evenimente din trecut sau prezent.</i> ✓ <i>Exerciții de prezentare la alegere a unor monumente antropice din localitatea natală.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Identificarea principalelor caracteristici ale conacelor boierești ca obiective turistice;</i> • <i>Descoperirea culturii și istoriei locale prin prizma conacelor boierești și a biografiei unor personalități istorice notorii;</i> • <i>Prezentarea resurselor turistice ale zonei de Nord, Centru și Sud a Republicii Moldova;</i> • <i>Argumentarea necesității promovării istoriei conacelor boierești ca obiective ale turismului</i> 	<p>I. Conacele boerești - patrimoniu istoric al Republicii Moldova</p> <p>1. Prezentarea și caracteristicile conacelor boerești din Republica Moldova.</p> <p>2. Conace boierești din nordul RM.</p> <p>3. Conacul lui Andrei Pommer.</p> <p>4. Conace boierești din centrul RM.</p> <p>5. Conacului lui Zamfirache Ralli-Arbore.</p> <p>6. Conace boierești din orașul Chișinău.</p> <p>7. Casa Herța din orașul Chișinău.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Activități de caracterizare a principalelor conace boierești din Republica Moldova;</i> ✓ <i>Prezentarea cu suport ilustrativ a stilurilor arhitecturale aplicate la construcția diverselor conace boierești în spațiul dintre Prut și Nistru;</i> ✓ <i>Prezentarea unui conac boieresc din nordul și centrul țării la alegere;</i> ✓ <i>Realizarea unui proiect individual despre istoria unui conac din or. Chișinău;</i> ✓ <i>Elaborarea comunicărilor/ prezentărilor cu caracter științific bazate pe diverse surse istorice;</i>

rural/urban;	8. Conacul Manuc-Bei. 9. Conacele boierești și importanța acestora în localizarea produsului turistic rural/urban.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Excursii, vizite cu realizarea unui City-Quest ; ✓ Colectarea și prelucrarea unor materiale documentare referitoare la monumentele arhitecturale istorice/ din localitatea natală (atestare documentară, istoricul etc.)
--------------	---	---

5.5. Modulul „ Tehnica de ghidaj”- 10 ore

CLASA a XI-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Descrierea excursiei ca un proces de cunoaștere axat pe principiul științific;</i> • <i>Clasificarea excursiilor după diferite criterii, funcții și principii de organizare;</i> • <i>Utilizarea criteriilor de selectare și pașaportizare a obiectivelor turistice;</i> • <i>Analiza traseelor turistice din Republica Moldova și dezvoltarea lor, folosind diverse mijloace de informare;</i> • <i>Elaborarea schiței primare a activității turistice, respectând</i> 	<p>I. Organizarea unei excursii în turismul intern</p> <p>1.Noțiunea de excursie. Tipuri de excursii Principiul științific în derularea excursiei. Excursia ca metodă a cunoașterii. Funcțiile și principiile organizării excursiilor.</p> <p>2. Rolul ghidului de turism în organizarea și pregătirea excursiei. Stabilirea temei și subtopicului excursiei, determinarea compoziției și esenței excursiei (scop și obiective, formele desfășurării, compoziția, subiectul, fabula, punctul culminant).</p> <p>3. Documente de bază necesare pentru desfășurarea excursiei. Conținutul portofoliului ghidului. Metodologia întocmirii schemei traseului și a informației de reper al turului.</p> <p>4. Planul individual de lucru al ghidului. Selectarea și</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Grafic conceptual cu privire la tipurile de excursii;</i> ✓ <i>Problematizarea cu privire la rolul ghidului în organizarea și pregătirea excursiei;</i> ✓ <i>Proiectul cu privire la stabilirea temei și subtopicului excursiei, determinarea compoziției și esenței excursiei;</i> ✓ <i>Prezentarea și rezumatul oral a conținutului portofoliului ghidului;</i> ✓ <i>Studiul de caz cu privire la planul individual de lucru al ghidului;</i> ✓ <i>Pașaportizarea obiectivelor turistice;</i>

<p><i>pricipiile metodologice;</i></p>	<p>pașaportizarea obiectivelor turistice. Cartela informativă a fiecărui obiect pentru prezentare, textul individual al excursiei și cerințele pentru acestea.</p> <p>5. Elaborarea metodologică a excursiei. Metode de colectare și prelucrare a informațiilor. Utilizarea mijloacelor tehnice moderne de comunicare pentru dezvoltarea de noi itinerarii și modernizarea excursiei actuale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Simularea didactică a metodelor de colectare și prelucrare a informațiilor;</i> ✓ <i>Lucrarea practică "Elaborarea metodologică a excursiei".</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Caracterizarea etapelor de desfășurare a excursiei și a tehnicii de derulare a lor;</i> • <i>Aplicarea tehnicilor și etichetei de comunicare cu turiștii în timpul excursiei;</i> • <i>Prezentarea rolului ghidului în desfășurarea efectivă a excursiei;</i> • <i>Desfășurarea unei prezentări pentru excursie, respectând elementele esențiale de psihologie și logică;</i> 	<p>II. Desfășurarea și comunicarea cu turiștii în cadrul unei excursii.</p> <p>1. Modalități de prezentare a ghidului. Prezentarea itinerarului excursiei. Plecarea în excursie.</p> <p>2. Tehnica desfășurării turului: organizarea activității cu grupul, ritmul avansării grupului, utilizarea unui microfon, timp liber, răspunsuri la întrebări, materiale vizuale pentru demonstrare.</p> <p>3. Eticheta de comunicare. Bazele comunicării verbale în activitatea ghidului (tehnica vorbirii, limbaj de comunicare, stilul vorbirii, dicție și exerciții pentru dezvoltarea aparatului fono-respirator). Forme non-verbale de comunicare.</p> <p>4. Elemente de psihologie și logică în timpul desfășurării excursiei. Principalele tipuri de cogniție. Senzație, percepție și reprezentare în timpul excursiei. Înțelegerea și asocierea. Legile și cerințele logicii, tranzițiile logice între etapele excursiei. Combinarea metodelor verbale, practice și vizuale.</p> <p>5. Relațiile cu grupul de turiști. Încheierea excursiei. Cultura comportamentală a ghidului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Prezentarea cu suport vizual itinerarului excursiei;</i> ✓ <i>Tabelul conceptual cu privire la eticheta de comunicare;</i> ✓ <i>Simularea situațiilor de comunicare;</i> ✓ <i>Harți mentale despre forme de comunicare;</i> ✓ <i>Organizatori grafici a elementelor de psihologie și logică în timpul desfășurării excursiei;</i> ✓ <i>Elaborare de prezentări creative a unor obiective turistice;</i> ✓ <i>Exersarea abilităților de interacțiune cu grupul;</i> ✓ <i>Rezolvarea situațiilor-problemă în comunicarea și interacțiunea cu turiștii;</i> ✓ <i>Simularea desfășurării ghidajului</i>

5.6. Modulul “Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice” - 10 ore

CLASA a XI-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Descrierea metodologiei de prezentare a conacelor boierești și a monumentelor atropice;</i> • <i>Selectarea și combinarea diverselor metode și procedee în desfășurarea excursiilor pentru promovare a patrimoniului național istoric și cultural în comunitate și în țară;</i> • <i>Adaptarea discursului comunicativ în timpul excursiei în funcție de contexte, situații, auditoriu și circumstanțe;</i> 	<p>I. Metodologia prezentării conacelor boierești și a monumentelor antropice</p> <p>1. Clasificarea metodelor și procedeele de prezentare a conacelor boierești și a monumentelor atropice.</p> <p>2. Metode și procedee în prezentarea generală și panoramică a monumentelor atropice. (procedeul localizării evenimentelor, comutării atenției, prezentării în mișcare).</p> <p>3. Metode și procedee în prezentarea conacelor boierești (procedeul reconstrucției și montării vizuale, comparației, integrării și completării, analogiei, abstractizării).</p> <p>4. Metode și procedee în povestirea despre conacele boierești și a monumentele atropice (referința, descrierea, reparați, citare).</p> <p>5. Metode și procedee în caracterizarea monumentelor istorice pentru înțelegerea evenimentelor și acțiunilor anumitor personalități (explicarea, procedeul întrebări-răspunsuri, referință către martorii evenimentelor, personificării, situației problemă, confruntării ipotezelor, fixării sarcinilor, procedeul montării verbale, inducției și deducției).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Metoda predării/învățării reciproce - despre clasificarea metodelor și procedeele de prezentare a conacelor boierești;</i> ✓ <i>Metoda Mozaicului în descoperirea metodelor și procedeele în prezentarea generală și panoramică a monumentelor atropice;</i> ✓ <i>Metoda învățării pe grupe mici despre metode și procedee în prezentarea conacelor boierești;</i> ✓ <i>TGT(Teams/Games/Tournaments) – Metoda turnirurilor între echipe în prezentarea conacelor boierești;</i> ✓ <i>Metoda schimbării perechii (Share-Pair Circles) pentru studierea monumentelor antropice;</i> ✓ <i>Metoda piramidei în caracterizarea unui monument antropice;</i> ✓ <i>Învățarea dramatizată în exersarea procedeele de caracterizare a monumentelor antropice;</i>

<ul style="list-style-type: none"> • Realizarea unui intinerar turistic în baza metodologiei de organizare și desfășurare a excursii; • Utilizarea abilităților de prezentare atractivă a intinerariilor turistice prin valorificarea conacelor boierești și monumentelor atropice; • Demonstrarea abilităților de planificare, organizare și evaluare a activității de ghid în parteneriat; 	<p>II. Elaborarea și prezentarea proiectelor de parteneriat “Intinerarii turistice”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Constituirea perechilor de ghizi și selectarea tematicii intinerarului excursiei. 2. Alcătuirea ininerarului și a materialului pentru prezentare. 3. Prezentarea intinerarului excursiei de către perechea de ghizi în mediul simulat sau authentic. 4. Prezentarea intinerarului excursiei de către perechea de ghizi în mediul simulat sau authentic. 5. Prezentarea intinerarului excursiei de către perechea de ghizi în mediul simulat sau authentic. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gândește-Perechi-Prezintă în formarea perechilor de ghizi și selectarea tematicii intinerarului excursiei; ✓ Turul Galereei a proiectelor de intinerarii turistice elaborate; ✓ Grafitti în selectarea monumentelor pentru intinerarii; ✓ Proiectul de cercetare în perechi în procesul de documentare despre monumentele din intinerar; ✓ Portofoliul de excursie pe intinerarul propus; ✓ Povestirea cu elemente creative despre elementele intinerarului turistic elaborat; ✓ Simularea ghidajului.
---	--	--

5.7. Modulul „Patrimoniul național al Republicii Moldova”-15 ore

CLASA a XII-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Integrarea informațiilor obținute din diverse surse cu privire la patrimoniul etnografic; • Descrierea potențialului 	<p>I. Patrimoniul etnografic al Republicii Moldova</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Resursele etnografice, caracterizarea generală. 2. Elementele etnografice distincte: Sărbători tradiționale de peste an. Anul Nou Agrar Teatrul popular. Păpărușele. Anul Nou Pastoral. Mărțișorul. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prezentări în grupuri despre obiceiuri, tradițiile localității; ✓ Exerciții de prezentare a localității (așezare, componență, limitele localității, forme de relief cu flora și fauna specifică, obiective economice, culturale și

<p><i>etnografic, a regiunii de nord, centru și sud a Republicii Moldova</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Demonstrarea elementelor de creativitate și gândire critică în investigarea independentă a tradițiilor și obiceiurilor;</i> • <i>Caracterizarea resurselor naturale a tuturor regiunilor Republicii Moldova;</i> • <i>Valorificarea surselor istorice, geografice, etnografice ce reflectă specificul unei localități;</i> 	<p>Crăciunul. Colindul și ceata de colindători. Paștele.</p> <p>3. Meșteșugurile: Costumul popular. Covorul popular. Cioplitul în lemn. Sculptatul în piatră (meșterii din satul Cosăuți, r-nul Soroca). Ceramica (Casa olarului. Satul Hoginești, r-nul Călărași)</p> <p>4. Sărbători de familie. Botezul. Nunta. Tradiții pentru alegerea ursitului. Zestrea. Înfirmarea.</p> <p>5. Gastronomia națională: Bucate tradiționale.</p> <p>6. Resursele turistice etnografice a zonei Nord: tradiții și obiceiuri specifice.</p> <p>7. Resursele turistice etnografice a zonei Centru: tradiții și obiceiuri specifice.</p> <p>8. Resursele turistice etnografice specifice zonei de Sud a Republicii Moldova: tradiții și obiceiuri specifice.</p>	<p><i>religioase, instituții);</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Proiecte PPT care să redea casa și gospodăria unui localnic.</i> ✓ <i>Prezentarea unor obiecte materiale tradiționale vechi aparținând unei zone etnografice concrete (costum popular, scoarță, prosop, unelte de lucru, vase de lemn sau de lut);</i> ✓ <i>Benzi desenate sau poze reprezentând tradițiile locale / evenimente din istoria locală în succesiune cronologică;</i> ✓ <i>Alcătuirea unui jurnal al sărbătorilor populare pe care le țin de o zonă etnografică;</i> ✓ <i>Elaborarea și prezentarea unui scenariu de ghidaj care să ilustreze ocupațiile, obiceiurile localității specifice zonei în care locuiesc;</i> ✓ <i>Interpretarea unor texte din folclorul local utilizate la diferitele evenimente (nunta, botezul, înfirmarea).</i> ✓ <i>Participare la acțiuni de voluntariat în comunitate (la sărbători și ceremonii locale cu susținerea unor programe artistice).</i> ✓ <i>Formularea unor opinii personale referitoare la ocupațiile localnicilor, la evenimentele la care au participat, la obiceiurile și tradițiile romanesti.</i>
--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Utilizarea corectă a noțiunilor și terminologiei specifice patrimoniului natural;</i> • <i>Identificarea principalelor caracteristici specifice resurselor turistice naturale;</i> • <i>Determinarea principalelor componente ale ofertei ecoturismului ca formă a turismului durabil;</i> • <i>Valorificarea resurselor turistice naturale ale zonei de Nord, centru și Sud a Republicii Moldova în ininerarii turistice;</i> • <i>Manifestarea responsabilității față de păstrarea patrimoniului natural al țării.</i> 	<p>II. Patrimoniul natural al Republicii Moldova</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptul de resurse naturale, potențial, ecoturism și patrimoniu turistic. 2. Clasificarea resurselor naturale turistice: <i>Resursele turistice geologice;</i> <i>Resursele turistice ale reliefului ;</i> <i>Resursele turistice climatice;</i> <i>Resursele turistice hidrografice;</i> <i>Resursele turistice floristice;</i> <i>Resursele turistice faunistice.</i> 3. Potențialul natural turistic al regiunii de Nord a Republicii Moldova. 4. Resursele naturale din regiunea de Centru a Republicii Moldova. 5. Resurse naturale ce pot fi vizitate în regiunea de Sud a Republicii Moldova. 6. Resurse naturale din localitatea/regiunea natală. 7. Impactul turismului asupra mediului: Factorii de degradare a mediului înconjurător și a potențialului turistic. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Construirea de organizatori grafici a principalelor categorii de resurse naturale;</i> ✓ <i>Investigarea a cauzalității și schimbării legate de relieful, flora și fauna localității/ regiunii;</i> ✓ <i>Elaborarea de imagini/ desene care să redea formele de relief ce caracterizează localitate natală cu flora și fauna specifice;</i> ✓ <i>Concursuri de orientare turistică;</i> ✓ <i>Exerciții de prezentare a localității (așezare, componență, limitele localității, forme de relief cu flora și fauna specifică).</i> ✓ <i>Organizarea unor acțiuni de voluntariat de protejare a mediului înconjurător și a potențialului turistic;</i> ✓ <i>Realizarea și prezentarea unui traseu turistic la nivel local, cu identificarea unor resurse și locuri de atracție turistică;</i>
---	---	---

5.8. Modulul „ Tehnica de ghidaj”- 9 ore

CLASA a XII-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Caracterizarea componentelor turismului rural și ecoturismului din Republica Moldova ca formă de desfășurare a excursiilor;</i> • <i>Alcătuirea unei oferte turistice rurale prin cercetarea tuturor componentelor produsului turistic;</i> • <i>Clasificarea satelor turistice după criteriile cunoscute pentru valorificare în intinerariile turistice;</i> • <i>Aprecierea importanței dezvoltării și promovării turismului pentru localitățile rurale;</i> 	<p>I. Organizarea unei excursii în turismul rural.</p> <p>1. Turismul rural - componentă a dezvoltării durabile. Esență și concept. Caracteristicile și funcțiile turismului rural. Evoluția turismului rural în Republica Moldova. Principiile dezvoltării durabile a turismului.</p> <p>2. Specificul ecoturismului ca formă de manifestare a turismului durabil. Trăsăturile specifice și principiile ecoturismului. Caracteristicile destinațiilor eco-turistice. Codul de comportament al ecoturistului . Principalele atracții eco-turistice din Republica Moldova .</p> <p>3. Componentele ofertei turistice rurale din Republica Moldova. Structura produsului turistic rural. Cazarea și alimentarea componentă importantă a produsului turistic din mediului rural. Agreementul ca motivație turistică rurală. Infrastructura turistică rurală.</p> <p>4. Satul turistic cadru de dezvoltare a turismului rural. Metodologia de cercetare a așezărilor rurale. Criteriile minime necesare pentru ca o localitate rurală să poată fi introdusă în circuitul turistic. Criterii de omologare a satelor turistice din Republica Moldova. Tipologia satelor turistice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Harta cognitivă sau harta conceptuală cu privire la turismul rural;</i> ✓ <i>Lanțurile cognitive cu privire la specificul ecoturismului ca formă de manifestare a turismului durabil;</i> ✓ <i>Diagrama cauzelor și a efectului cu privire la codul de comportament al ecoturistului;</i> ✓ <i>Pânza de păianjen (Spider map – Webs) a principalelor atracții eco-turistice din Republica Moldova;</i> ✓ <i>Tehnica florii de nufăr (Lotus Blossom Technique) în prezentarea componentelor ofertei turistice rurale din Republica Moldova;</i> ✓ <i>Metoda R.A.I. cu privire la satul turistic în calitate de cadru de dezvoltare a turismului rural;</i> ✓ <i>Cartonașele luminoase despre localitățile turistice rurale și direcțiile de valorificare ale acestora.</i>

	<p>5. Localitățile turistice rurale și direcțiile de valorificare ale acestora. Promovarea turismului rural. Principalele caracteristici funcționale ale satelor turistice ale Republicii Moldova. Principalele localități turistice rurale ale Republicii Moldova. Importanța dezvoltării și promovarea turismului rural pentru comunitățile rurale din țară.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Respectarea prevederilor legale ce reglementează aspectele de valorificare a resurselor cu funcționalitate turistică.</i> • <i>Aplicarea regulilor de bază pentru profilaxia și prevenirea traumatismului în timpul excursiilor;</i> • <i>Acordarea primului ajutor de asistență medicală în caz de situații excepționale în timpul excursiilor;</i> 	<p>II. Aspecte legislative și normative în desfășurarea activității excursionale.</p> <p>1. Legislația Republicii Moldova ce reglementează aspecte de valorificare a resurselor cu funcționalitate turistică. (Legea privind ocrotirea monumentelor / Nr. 1530-XII, 22.06.93 - Legea privind registrul monumentelor istorice ocrotite de stat / Nr. 151-XII din 23.06.1993 - Legea privind protecția mediului înconjurător / Nr. 1515-XII, 16.10.93. - Legea cu privire la resursele naturale / Nr. 1102-XIII, 06.02.97. - Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat / Nr. 1539-XIII, 25.02.98 - Codul silvic/ Nr. 887, 21.06.96 - Hotărârea Guvernului RM privind reglementarea funcționării zonelor de recreere aferente bazinelor acvatice, nr.737 din 11.06.2002 - Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural din 1972, în vigoare pentru Republica Moldova din 5.07.2002)</p> <p>2. Dispoziții generale și măsuri pentru sporirea securității în timpul excursiilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Analiza actelor legislative cu privire la desfășurarea activității excursionale;</i> ✓ <i>Brainstorming în identificarea soluțiilor de sporire a securității în timpul excursiilor;</i> ✓ <i>Starbursting (Explozia stelară) despre regulile de prevenire a traumatismului;</i> ✓ <i>Metoda Pălăriilor gânditoare în profilaxia accidentelor din timpul excursiei;</i> ✓ <i>Studiul de caz cu privire la acțiunile unui ghid în caz de situații excepționale;</i> ✓ <i>Simularea acordării primului ajutor de asistență medicală;</i> ✓ <i>Demonstrarea comportamentului securizant al ghidului.</i>

	<p>3. Reguli de bază pentru profilaxia și prevenirea traumatismului în timpul excursiilor pietonale, cu autobuzul, în păduri, pe stânci și în apropierea resurselor acvatice, etc.</p> <p>4. Reguli de acordare a primului ajutor de asistență medicală în caz de situații excepționale în timpul excursiilor.</p>	
--	--	--

5.9. Modulul “Măiestria ghidajului în prezentarea intinerariilor turistice”- 10 ore

CLASA a XII-a		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Colectarea și prelucrarea datelor și materialelor în descrierea detaliată a unei pensiuni și a ofertei de produse turistice;</i> • <i>Realizarea descrierii detaliate a resurselor turistice etnografice;</i> • <i>Respectarea metodologiei prezentării patrimoniului etnografic și ariilor naturale protejate în timpul excursiei ;</i> • <i>Manifestarea înțelegerii, respectului și toleranței pentru diversitatea culturală, etnică și confesională a țării;</i> 	<p>Metodologia prezentării patrimoniului etnografic și natural</p> <p>1. <i>Pensiuni turistice și agroturistice ca tipuri de structuri de primire turistică cu funcțiune de cazare și alimentare. Specificul prezentării unei pensiuni și a ofertei de produse turistice.</i></p> <p>2. Metodologia prezentării patrimoniului etnografic și natural în timpul excursiei .</p> <p>3. Metode și procedee în descrierea și prezentarea resurselor turistice etnografice: tradiții și obiceiuri specifice diverselor regiunii a țării și a meșteșugurilor tradiționale;</p> <p>4. Metode și procedee în descrierea și prezentarea resurselor turistice etnografice: specificul portului</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Tehnica 6/3/5 în studierea specificului prezentării unei pensiuni și a ofertei de produse turistice;</i> ✓ <i>Fishbowl (tehnica acvariului) în discutarea oportunităților turismului rural;</i> ✓ <i>Tehnica focus grup în studierea metodologiei prezentării patrimoniului etnografic și natural în timpul excursiei;</i> ✓ <i>Buzz-groups în studierea metodologiei prezentării patrimoniului etnografic și natural în timpul excursiei</i> ✓ <i>Metoda Delphi în prezentarea metodelor și procedeele în descrierea și prezentarea resurselor turistice etnografice;</i> ✓ <i>Prezentarea cu suport vizual a metodelor și procedeele în descrierea și prezentarea ariilor naturale protejate din diverse regiuni ale țării;</i>

	<p>popular național al regiunilor de Nord, Centru, Sud al Republicii Moldova.</p> <p>5. Metode și procedee în descrierea și prezentarea ariilor naturale protejate din diverse regiuni ale țării.</p>	<p>✓ <i>Exersarea aplicării metodelor și procedeele învățate.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Prezentarea unui intinerar turistic în baza metodologiei de organizare și desfășurare a excursiei în domeniul turismului rural;</i> • <i>Utilizarea abilităților de prezentare atractivă a intinerariilor turistice prin valorificarea patrimoniului etnografic și natural;</i> • <i>Demonstrarea abilităților de planificare, organizare și evaluare a activității independente de ghid;</i> 	<p>II. Elaborarea și prezentarea proiectelor individuale “Intinerarii turistice”</p> <p>1. Selectarea tematicii intinerarului excursiei. Alcătuirea ininerarului și a materialului pentru prezentare.</p> <p>2. Prezentarea intinerarului excursiei de către ghid în mediul simulat sau authentic.</p> <p>3. Prezentarea intinerarului excursiei de către ghid în mediul simulat sau authentic.</p> <p>4. Prezentarea intinerarului excursiei de către ghid în mediul simulat sau authentic.</p> <p>5. Prezentarea intinerarului excursiei de către ghid în mediul simulat sau authentic.</p>	<p>✓ <i>Turul Galereeii a scenariilor, proiectelor de intinerarii elaborate;</i></p> <p>✓ <i>Investigarea monumentelor de patrimoniu din intinerarul turistic elaborat;</i></p> <p>✓ <i>Documentarea cu privire la elementele intinerarului turistic;</i></p> <p>✓ <i>Simularea activității de ghidaj;</i></p> <p>✓ <i>Povestirea și demonstrarea exponatelor;</i></p>

VI. SUGESTII METODOLOGICE. PROIECTAREA-PREDARE-ÎNVĂȚAREA.

Strategiile didactice recomandate pentru valorificare în cadrul demersului educațional al disciplinei opționale "Descoperă Moldova" sunt axate primordial spre realizarea eficientă a finalităților curriculare. Formarea competențelor în cadrul disciplinei trebuie realizată în conformitate cu rigorile impuse de Cadrul de referință a Curriculumului Național.

Procesul didactic se axează pe elev ca subiect al învățării și pe folosirea metodelor activ participative și interactive, fapt ce favorizează procesul de exersare și dezvoltare a competenței de comunicare și ghidare, colaborare și cooperare între elevi, dar și între aceștia și alți subiecți educaționali. Este încurajată utilizarea noilor tehnologii în cadrul procesului educațional. Este recomandat cadrelor didactice proiectarea demersului educațional în conformitate cu cadrul Evocare – Realizare a sensului – Reflecție – Extindere (ERRE), precum și folosirea cunoștințelor și abilităților obținute la alte discipline studiate.

Demersul educațional va fi orientat spre formarea componentelor competențelor specifice acestei discipline opționale. Componenta *cunoștințe* reprezintă înțelegerea teoretică și practică a unor cunoștințe din domeniul industriei turismului și a patrimoniului național, pentru a face față cerințelor față de ocupația de ghid turistic în conformitate cu cerințele pieții muncii. Componenta *abilități* va dezvolta capacități de exersare pentru a îndeplini sarcini specifice ghidului de turism în cadrul unei agenții de turism. Capacitatea de a comunica, informa și a motiva poate fi o abilitate atâta timp cât reușește un ghid de turism să își conducă echipa de turiști pe întreg itinerarul proiectat sau să convingă participanții la excursie să mai beneficieze și cu alte ocazii de serviciul său. În acest caz, cele mai recomandate strategii au un caracter aplicativ și formează la elevi abilități *acțional – practice*. Componenta *atitudini* orientează elevii spre succes, deschidere, învățare, cooperare, responsabilitate, orientare spre munca în echipă. În acest scop, se vor aplica strategii care formează la elevi valori și atitudini personale.

În activitatea de predare - învățare a acestei discipline, cadrul didactic se va baza pe următoarele principii didactice:

- *plasarea elevului în centrul procesului educațional;*
- *dezvoltarea competențelor de comunicare, de lucru în echipă, a spiritului de toleranță și empatie;*
- *acordarea șanselor egale de afirmare copiilor și valorificarea potențialului fiecărui elev;*
- *stimularea creativității și a capacității de motivare prin discurs captivant;*
- *formarea la elevi a unor comportamente în corespundere cu cerințele pieții muncii în domeniul turismului din Republica Moldova.*

Strategiile, metodele și tehnicile utilizate în procesul de formare a competențelor se vor realiza în cadrul unor forme de organizare a acțiunii didactice, cum ar fi: *activități frontale, activități în grup și activități individuale*. Aceste forme de activitate prezintă anumite valențe formative pentru viitorul ghid în domeniul turistic: activitatea în grup contribuie la formarea competenței de comunicare, dezvoltând și abilități de parteneriat, de cooperare, colaborare, luare de decizii etc., iar activitatea individuală dezvoltă abilități de acțiune independentă, autoinstruire, responsabilitate etc.

Profesorul care va preda disciplina opțională "Descoperă Moldova", va îmbina armonios metodele centrate pe activitatea profesorului (povestirea, prelegerea, dialogul, conversația euristică, discuția ghidată, explicația, discursul, descrierea, prelegerea, demonstrația, simularea) cu cele centrate pe activitatea elevilor (conversația, problematizarea, observarea, discuția panel, brainstorming-ul, studiul de caz, jocul de rol, lucrul în grup, lucrul cu manualul, lucrul cu literatura de specialitate, cu ghiduri turistice, hărți turistice, teme de cercetare (proiect individual), navigarea pe internet ș.a.

Totuși accentul principal se va dori pus pe metodele interactive de instruire, cu pondere sporită a activităților de învățare și nu a celor de predare, pe activitățile practice și mai puțin pe cele teoretice, pe activitățile care asigură formarea și dezvoltarea abilităților specifice ocupației de ghid turistic.

În scopul învățării centrate pe elev, cadrele didactice vor adapta strategiile de predare la stilurile de învățare ale elevilor (auditiv, vizual, practic) și vor diferenția sarcinile și timpul alocat efectuării lor prin:

- ✓ individualizarea și creșterea treptată a nivelului de complexitate a sarcinilor propuse fiecărui elev în funcție de progresul acestuia;
- ✓ stabilirea unor sarcini deschise, pe care elevii să le abordeze la niveluri diferite de complexitate;
- ✓ diferențierea sarcinilor în funcție de abilități, pentru indivizi sau pentru grupuri diferite;
- ✓ prezentarea sarcinilor în mai multe moduri (explicație orală, demonstrație, simulare, conversație);
- ✓ utilizarea unor metode relevante stilurilor de învățare ale elevilor.

Astfel, strategiile didactice proiectare și realizate în cadrul disciplinei opționale Descoperă Moldova se vor a fi axate pe diferitele stiluri de învățare, pe respectarea principiilor educației centrate pe elevi, pe interactivitate și bazate pe cunoașterea directă a realității din domeniul industriei turismului din Republica Moldova.

VII. REPERE PRIVIND EVALUAREA

Curriculumul pentru disciplina opțională nu constituie obiectul evaluărilor externe, naționale, dar reflectă această componentă care cuprinde recomandări generale cu privire la evaluarea rezultatelor școlare la disciplina opțională respectivă.

Scopul major al evaluării didactice îl constituie susținerea și sprijinirea activității de învățare a elevilor, a progresiei învățării și cunoașterii realizate de aceștia, adică demersul de evaluare este formativ (progresiv și continuu) și sumativ. Tehnologiile de evaluare sunt la discreția cadrului didactic și se selectează potrivit finalităților vizate de disciplina opțională "Descoperă Moldova", care sunt: motivația, accentul plasat pe modalitatea realizării produsului școlar, valorificarea potențialului individual, capacitatea de comunicare și adaptare.

Pentru realizarea demersului evaluativ orientat pe competențe cadrele didactice vor selecta metode și tehnici de evaluare, produse, forme de realizare, instrumente adecvate, care vor fi racordate la actele normative și reglatoare în vigoare. Probele de evaluare a competențelor disciplinei în cauză se vor elabora cu preponderență, în baza situațiilor de problemă specifice activității de muncă a unui ghid turistic: utilizarea termenilor specifici pentru activitatea ghidului de turism; pregătirea itinerarelor turistice locale și naționale; cunoașterea metodologiei prezentării diferitor obiective turistice; pașaportizarea obiectivelor turistice; realizarea unui serviciu de primire, de informații turistice și animație eficace; propunerea de îmbunătățire a programelor turistice, în funcție de sugestiile turiștilor; cunoașterea destinațiilor turistice din regiunile turistice ale Republicii Moldova și a celor locale, raionale; organizarea activității de muncă, respectarea prevederilor legislative, cerințelor igienice și a normelor cu privire la tehnica securității.

Evaluarea are ca obiectiv major, verificarea gradului de însușire de către elevi a materiei disciplinei și a formării abilităților în procesul de predare-învățare cu scopul optimizării finalităților. În cadrul disciplinei se vor utiliza următoarele tipuri de evaluare:

Evaluarea inițială prevede identificarea capacităților de învățare ale elevilor, nivelul de pregătire a acestora, motivația pentru învățare, nivelul de formare a deprinderilor de

muncă intelectuală, vocabularul turistic format, posibilitățile comunicării interpersonale ș.a.

Evaluare formativă (continuă), prevede verificări sistematice, pe tot parcursul predării disciplinei. Acest tip de evaluare va scoate în evidență factorii ce asigură reușita elevilor sau provoacă anumite dificultăți în formarea finalităților curriculare. Evaluarea formativă se va realiza cu preponderență în bază de produse recomandate pentru formarea și evaluarea competențelor acestei discipline.

Evaluarea sumativă la sfârșit de modul se va axa pe produse relevante evaluării competențelor specifice vizate de modulul în cauză.

Evaluarea sumativă la sfârșit de an de studiu se va realiza prin prezentări simulate sau autentice a itinerariilor turistice elaborate în grup (pentru clasa X-a), în perechi (pentru clasa XI-a) și individual (pentru clasa XII-a).

Pentru certificarea competențelor formate în cadrul acestei discipline, instituțiile de învățământ vor valorifica articolul 39 al Regulamentului privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar, aprobat prin ordinul MECC nr.70 din 30.01.2020, care menționează că instituția de învățământ are dreptul să certifice rezultatul disciplinelor opționale pe foaie de antet cu indicarea: disciplinei, nr. de ore, rezultatele învățării pentru disciplina în cauză, conform rezultatelor înregistrate în catalogul școlar.

Evaluare finală, după studierea acestei discipline în clasele X-a-XII-a, presupune realizarea unui produs/ scenariu de ghidare : proiect de itinerar turistic, pentru certificare-individuală în calitate de ghid de turism mai poate fi realizată în parteneriat cu reprezentanții instituțiilor profesional tehnice care au specialitatea turism la nivelul postsecundar nonterțiar (nivelul 5 ISCED) în baza reperelor elaborate de ANACEC.

În calitate de *produse pentru măsurarea competențelor* se vor folosi, după caz:

Nr. d/o	Produs	Criterii de evaluare a produselor
1.	Harta conceptuală	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Punerea în evidență a subiectului general</i> ✓ <i>Elaborarea corectă a tabeli (schemei), de la noțiunile de bază spre cele specifice domeniului</i> ✓ <i>Organizarea corectă a informației despre subiectul solicitat</i> ✓ <i>Corectitudinea logică a formulărilor</i> ✓ <i>Corectitudinea lingvistică a formulărilor</i> ✓ <i>Originalitatea expunerii noțiunilor subiectului propus</i>
2.	Demonstrarea unui exponat sau obiect turistic	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Veridicitatea informației științifice</i> ✓ <i>Corectitudinea lingvistică</i> ✓ <i>Corectitudinea metodei de demonstrație</i> ✓ <i>Originalitatea metodei de demonstrație</i> ✓ <i>Logica raționamentelor</i> ✓ <i>Calitatea prezentării textuale și grafice</i>
3.	Rezolvarea situației-problemă	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Înțelegerea situației-problemă</i> ✓ <i>Documentarea în vederea identificării informațiilor necesare în rezolvarea problemei</i> ✓ <i>Formularea și analiza soluțiilor</i> ✓ <i>Stabilirea strategiei rezolutive</i> ✓ <i>Prezentarea și interpretarea rezultatelor</i>
4.	Proiectul de grup/parteneriat/ individual	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Validitatea proiectului - gradul în care acesta acoperă unitar și coerent, logic și argumentat sarcina propusă</i> ✓ <i>Complectitudinea proiectului - felul în care au fost evidențiate conexiunile și perspectivele intermodulare</i>

		<p><i>ale subiectului abordat, calitatea conținutului informațional</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Elaborarea și structura proiectului - acuratețea, rigoarea și coerența demersului științific, logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor</i> ✓ <i>Calitatea materialului folosit în realizarea proiectului, bogăția și varietatea surselor de informare, relevanța și actualitatea acestora, semnificația datelor colectate ș.a.</i> ✓ <i>Creativitatea – originalitatea și gradul de noutate pe care-l aduce proiectul în abordarea subiectului</i>
5.	Rezumatul scris a informației despre un obiect al patrimoniului național	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Expune tematica lucrării în cauză</i> ✓ <i>Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrărilor, informațiilor supuse rezumării</i> ✓ <i>Textul rezumatului este concis și structurat logic</i> ✓ <i>Folosește un limbaj bogat, adecvat subiectului în cauză</i> ✓ <i>Fidelitatea: înțelegerea esențialului și reproducerea lui, nu trebuie să existe contrasens</i> ✓ <i>Progresia logică: înlănțuirea ideilor, prezentarea argumentelor sunt clare și evidente</i> ✓ <i>Angajamentul autorului, aptitudine critică corect evaluată și transpusă</i> ✓ <i>Respectarea modalităților de enunțare a textului sursă: rezumatul este o oglindă micșorată dar fidelă textului sursă.</i> ✓ <i>Muncă pertinentă de reformulare: rezumatul nu este un colaj de citate</i> ✓ <i>Stăpânirea normelor sintactice la nivel de prezentare logică a ideilor, frazelor, paragrafelor textului</i> ✓ <i>Text formatat citeț, lizibil, plasarea clară în pagină</i>
6.	Studiul de caz	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Coresponderea soluțiilor, ipotezelor propuse pentru rezolvarea adecvată a cazului analizat</i> ✓ <i>Calitatea soluțiilor, argumentarea acestora</i> ✓ <i>Utilizarea adecvată a terminologiei în cauză</i> ✓ <i>Corectitudinea lingvistică a formulărilor</i> ✓ <i>Completitudinea informației și coerența între subiect și documentele studiate</i> ✓ <i>Capacitatea de analiză și de sinteză a surselor, adaptarea conținutului</i> ✓ <i>Originalitatea studiului, a formulării și a realizării (să nu fie lucruri copiate)</i> ✓ <i>Aprecierea critică, judecată personală a elevului</i> ✓ <i>Rezolvarea corectă a problemei, asociate studiului analizat de caz</i>
7.	Simularea/Joc de rol	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Reproducerea realității, printr-o modelare a comportamentului- model observat în mediul autentic</i> ✓ <i>Exersarea abilităților formate relevante sarcinii de simulare</i> ✓ <i>Demonstrarea gândirii creatoare și inovatoare, spiritului competitiv, moralei și a motivației în timpul simulării</i>

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Manifestarea sentimentului responsabilității în realizarea sarcinii</i> ✓ <i>Demonstrarea cunoștințelor și competențelor proprii</i> ✓ <i>Aprecierea gradului de încredere în forțele proprii</i> ✓ <i>Demonstrarea competențelor de comunicare și de operare cu termeni specifici subiectului simulării</i>
8.	Demonstrarea cu ajutorul mijloacelor tehnice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Demonstrarea practică cu ajutorul mijloacelor tehnice</i> ✓ <i>Participarea activă a elevilor folosind tehnica prezentării pe secvențe asociată cu explicații practice sau conversații</i> ✓ <i>Elaborarea și folosirea algoritmilor în scopul transmiterii cunoștințelor, formării deprinderilor și atitudinilor în timp scurt și cu eficiență ridicată.</i>
9.	Povestirea cu elemente de creativitate	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Expune tematica subiectului în cauză</i> ✓ <i>Expunerea orală este concisă și structurată logic</i> ✓ <i>Folosește un limbaj bogat, adecvat subiectului în cauză</i> ✓ <i>Utilizarea sintezelor existente, prin adaptare originală și crearea de noi combinații logico-verbale și vizuale</i> ✓ <i>Prezentarea originalității în gândire și idei, vederea lucrurilor în modalități noi</i> ✓ <i>Manifestarea creativității, curiozității, entuziasmului și optimizmului în timpul expunerii</i>
10.	Investigarea/ Cercetarea	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Definirea și înțelegerea problemei investigate</i> ✓ <i>Folosirea diverselor procedee și metode pentru obținerea datelor necesare</i> ✓ <i>Colectarea și organizarea datelor obținute</i> ✓ <i>Formularea și verificarea informațiilor colectate cu privire la subiectul investigat</i> ✓ <i>Comentariul comparativ al surselor de documentare</i> ✓ <i>Descrierea observațiilor</i> ✓ <i>Interpretarea personală a rezultatelor cercetării</i> ✓ <i>Realizarea de desene, grafice, diagrame, tabele</i> ✓ <i>Selectarea și oportunitatea surselor bibliografice</i> ✓ <i>Rezumarea celor constatate într-o concluzie exprimată succint și raportată la sarcina de cercetare</i> ✓ <i>Modul eficient de prezentare</i>

Pentru a eficientiza procesele de evaluare, înainte de a realiza evaluările, elevilor li se va aduce la cunoștință tematica probelor, modul de evaluare, bareme, criteriile de notare și condițiile de realizare a fiecărei evaluări. După efectuarea oricărui tip de evaluare elevilor li se vor prezenta rezultatele obținute pentru analiza lor și depistarea oricăror erori, pentru a realiza concluzii și propuneri de îmbunătățire.

VIII. RESURSELE NECESARE PENTRU DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE STUDIU

Resursele didactice reprezintă o îmbinare de procedee și mijloace de învățământ pentru realizarea efectivă a unei activități didactice. De obicei se folosește la lecție tabla, manualele, scheme, diverse materiale didactice vizuale și intuitive, ghiduri turistice, hărți turistice, laptopul, proiectorul, imagini, foto, pliante ș.a. Toată pot fi utilizate eficient resursele WEB-ografice care pot servi atât ca surse de informare cât și de simulare a experienței de ghid turistic.

- <http://or.md/index.php/ghid-turistic/>
- <https://www.facebook.com/redescoperamoldova/>
- <http://www.moldova.travel/>
- <http://360.moldova.travel/>
- <http://turvirtual.idsi.md/tur-virtual-idsi/Muzeul-national-de-istorie/>
- <https://idsi.md/IDSI-servicii-tur-virtual>
- Tur virtual al Chișinăului interbelic:
<https://savechisinau.maps.arcgis.com/apps/MapTour/index.html?appid=f7b9dfa9307b4197866d9c8cacd51d14>
- <http://www.visit.md/ro/>
- <https://ecopresa.md/foto-plimbare-online-prin-moldova-lista-muzeelor-si-locurilor-pitoresti-din-tara-pe-care-le-poti-vizita-din-fata-calculatorului/>
- <https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/5180-registrul-monumentelor-republicii-moldova>
- <https://mecc.gov.md/ro/content/capitolul-v-sarbatorile-obiceiurile-si-ritualurile>
- <http://turism.gov.md/index.php?pag=atractii&tip=ecologic&l=&start=10>
- <https://www.facebook.com/locuridin.md/>
- <https://www.facebook.com/Moldovacasamea/?eid=ARANwmdBGE97PAoQu96iZLhXvVLNORVByVPlp6x2B-z4CRNnHWyr6y5VLZda2QTnRwdbCykxamz1Dl>
- <http://lex.justice.md/md/> - legislația Republicii Moldova
- <http://www.unesco.org> – UNESCO
- <http://culture/coe.int> - Consiliul Europei
- <http://www.icomos.org> - ICOMOS – The International Council on Monuments and Sites
- <http://universityandheritage.net> Forum UNESCO - University and Heritage
- <https://www.tripadvisor.ru/Attractions-g294455-Activities-c57-Moldova.html> Природа и парки Молдовы

IX. REFERINȚE BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. Agroturismul în Moldova. 10 pași spre o afacere de succes. Chișinău. 2015
2. Andrieș A. Istoria locală: termeni și concepte
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Istoria%20locala_termeni%20si%20concepte.pdf
3. Anuarul Arhiepiscopiei Chișinăului, 1930, Tipografia Eparhială Cartea Românească, Chișinău. 1930
4. Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia), Ediție Oficială, Tipografia Eparhială. Chișinău, 1922, 272 p.
5. Anuarul Episcopiei Cetății Albe-Ismail, 1923-1936, Ismail, 1936)
6. Arbore Z. Dicționarul geografic al Basarabiei, Chișinău: Museum, 2001. – 235 p.
7. Aurelia-Felicia Stăncioiu Dicționar de terminologie turistică, 1999
8. Balan P. Icoana sufletului nostrum. Chișinău: Ed.Hiperion, 1992, 108 p.
9. Bălan P. Cetățile sufletului: Mănăstiri și schituri basarabene. Chișinău:Editura ARC. 2002, 160 p.
10. Băltărețu A. „Ecoturism și dezvoltare durabilă”, Editura Prouniversitaria, București, 2007
11. Băca I. Ghidaj turistic. Note de curs. Bistrița. 2014.

12. Bâzgu E., Ursu M. Arhitectura populară din zona Orheiului vechi. Ghid practic. Chișinău: PNUD Chișinău, 2005, 40 p.
13. Bezviconi Gh. Semimileniul Chișinăului. Chișinău.ed. Museum, 1996, 95 p.
14. Brașoveanu A., Rybaliiov R., Moldova: oameni, locuri, bucătărie, vin. Chișinău. Rd. cartier, 2020, 367 p.
15. Buzilă V. Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic. Chișinău. 2011, 120 p.
16. Cabuzen V.M. Populația regiunii Basarabia și a raioanelor din Transnistria. Chișinău, 1974.
17. *Cartea ghidului de turism*, editura S&G Print, "Dealul melcilor", Brașov, 1997
18. Cartea neagră a patrimoniului cultural al municipiului Chișinău. 2010, 176 p.
19. Cerga Alexandru. Bisericile Basarabiei : Dicționar enciclopedic : (Scurt istoric, imagini, bibliografie). În volume. Vol. 1. A – Cahul. 2013; Vol. 2. C. 2016; Vol. 3. D – G. 2018. Editura Civtas. Chișinău.
20. Chettraru N., Rafalovici I., Comoara Pârcălabului Gangur. Chișinău: Tyrațeția, 2002.
21. Ciobanu C. *Biserica Adormirea Maicii Domnului din Căușeni*, Editura Știința, Chișinău, 1997.
22. Ciocanu M.. Cartea etnografului : Colecții muzeale, obiceiuri și tradiții populare. Editura Cartdidact. Chișinău. 2019, 528 p.
23. Ciocanu S. Orașul Chișinău. Începuturi. Dezvoltare urbană. Biserici. Chișinău. Ed. Cardidact SR, 1997.
24. Cocarcea V., Calcea, A. Locuri și locașuri sfinte - temelia dăinuirii noastre. Orhei. 2016, 132 p.
25. Colesnic Iu. *Chisinaul nostru necunoscut*. Chișinău. Ed. Cartier, 2015, 620 p.
26. Colesnic Iu. *Chișinău: Enciclopedie*. Ed. Museum, 1997 569 p
27. Colindatul de ceată bărbătească. Chișinău:Ed. Tipografia Reclama SA , 2011, 176 p.
28. Condica vistieriei Moldovei din anul 1803. Editor Corneliu Istrati. Iași. 2011, 420 p.
29. Constantin Luca, Alexandra Crina Chiriac, *Manualul ghidului de turism*, editura Gemma Prut, 2003
30. Cosmescu, I. „Turismul”, Editura Economică, București, 1998;
31. Coștaș N.. Tradiții vechi, destine noi în UTA Găgăuzia și raionul Taraclia. PNUD Moldova. Chișinău. 2018, 108 p.
32. *Cultura națională și europeană din perspectiva noilor paradigme ale cunoașterii*. Ghid pentru masteranzi / coord. și aut. Valentina Ursu. Co-autori: Valeria Cozma, Angela Lisnic, Elena Ploșniță, Oleg Levițki, Valentina Enachi, Sergiu Musteață. Ch.: UPS „Ion Creangă”, 2011, 194 p.
33. Curbet Vl. La gura unei peșteri de comori. Valori basarabene. Chișinău: Hiperion 1994.
34. Dicționarul geographic al Basarabiei de Zamfir C. Arbore. Editura Saeculum. 2013, 496 p.
35. Dicționarul statistic al Basarabiei întocmit pe baza recensământului populației din anul 1902 corectat prin datele actuale, statistice ale primăriilor și prin tabelele biurourilor de populație centralizate în 1922/23. Chișinău, Tip. societății anonime "Glassul tarii", 1923.
36. Donoica Ș. „Aspecte din turism”, București, 1999
37. Emilianov B., *Bazele ghidajului*, Moscova, 1985
38. Emilianov B., *Ghidaj*, Moscova, 1992
39. Eșanu A. (coordonator). Mănăstiri și schituri din Republica Moldova : Studii enciclopedice. Chișinău. 2013, 799 p.
40. Florea S. Potențialul turistic al republicii Moldova: Patrimoniu de monumente naturale și antropice. Chișinău: U.S.M., 2008, 408p.
41. Gheorghe V. Madan. Scrieri în două volume (Editura Știința, 2011, vol. 1 – 428 p., v. 2 – 404 p
42. Ghid de monumente și situri istorice din Republica Moldova. Alcătuitor Tudor Stăvilă. Ed. Tipografia Centrală. Chișinău. 1995, 72 p.
43. Ghid. Drumul vinului. 2010, 98 p.
44. Ghimpu Vl. Biserici și mănăstiri medievale în Basarabia.chișinău. Ed. Tyrațeția, 2000, 220 p.
45. Ghiroacă I. Din istoria Moldovei de sud-est până în anii 30 ai secolului al XIX-lea, Chișinău, Ed. Museum, 1999.
46. Haliipa I. Chișinăul pe vremea lui Pușkin (1820-1823). Cu 333 de intersecții de Lică Sainciuc. Chișinău : Cartier, 2011. – 224 p.
47. Hîncu I. Gh. Străvechi monumente din Republica Moldova. Chișinău: ARC, 2003, 144 p.

48. Husar Al., Gonța Gh. Dimitriu-chicu S., cetăți de pe nistru. Chișinău: Asociația Grai și Suflet, 1998, 212 p.
49. Ichim D.. Biserici de lemn din Basarabia și Bucovina de Nord. Editura Fundației Culturale Române. București. 2000, 135 p.
50. Ilvițchi L. Mănăstiri și schiturile din Basarabia. Chișinău. Ed. Museum, 1999, 148 p.
51. Jolondcovschi Al., Florea S. „Turismul ecologic și rural: realități și perspective”, Editura Prometeu, Chișinău, 2001
52. Ladaniuc V., Țopa T., Eremia A., Khyunku I. G., Nicu Vl. Localitățile Republicii Moldova : itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol.1-12. Chișinău: Agenția Națională de Presă "Moldpres", 1999-2015.
53. Livandovschi R. „Îndrumar metodic la disciplina Turism Rural”, Editura A.S.E.M., Chișinău, 2009
54. Localitățile Moldovei în documente și cărți vechi. Vol. 1. A -L; Vol. 2. M - Z: Îndreptar bibliografic. În 2 vol. Chișinău. 1991
55. Localitățile raionului Ștefan Vodă în legende. Chișină. 2019
56. Manic Șt.. Rezervația "Codrii" : Diversitatea biologică. Editura Știința. Chișinău. 2006, 92 p.
57. Matei D. „Turismul rural teorie și realitate”, Editura Terra Nostra, Iași, 2009
58. Miron V., Tomița P. Managementul resurselor turistice din Republica Moldova. Chișinău: UASM, 2007, 167 p.
59. Moldova în epoca feudalismului. Vol VII. Partea I și a II-a. Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773, 1774. Chișinău. 1975. Alcătuitor, cuvânt introductiv și comentarii P. Gh. Dmitriev;
60. Monumente de istorie și cultura din Republica Moldova / N. Demcenco, I. Hîncu, T. Nesterov, P. Railean, I. Chirtoacă, I. Bobeico. Chișinău. Editura Știința, 1994, 190 p.
61. Nistoreanu P. „Ecoturism și turism rural”, Editura A.S.E., București, 2003
62. Noroc L., Ursu, V., Raetchi, Al., Iașcov, A. (coord.). *Centenarul Unirii. Educația în spiritul valorilor naționale din perspectiva dialogului pedagogic*. Materialele Simpozionului național cu participare internațională, 28-30 noiembrie 2018, Chișinău. Ch.: „Garomont Studio”, 2019, 118 p.
63. Ostrofeț L. „Curs de prelegeri la bazele activității turistice,, ULIM, 2007
64. Patrimoniul cultural : cercetare și valorificare : Culegere de studii. Alcătuitori: Ursu V., Lesnic A.. Chișinău. 2018. 406 p.
65. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova. = The Cultural Heritage of the Republic of Moldova / T. Stavilă, C. I. Ciobanu; Trad. în eng. : Ioana Nichita ; Trad. în fran. : Inga Coroban ; Imagini foto : Iurie Foca . – Ed. a 2-a. Chișinău. 2014, 288 p.
66. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova: de la realitate la necesitate, Editura "Continental Grup SRL", Chișinău, 2011
67. Platon N. „Organizarea activității turistice”, Chișinău, 2010
68. Platon N. „Organizarea și gestionarea afacerilor în domeniul turismului rural”, Editura Elan Poligraf, Chișinău, 2015
69. Ploșniță E., Cornețchi A. Conacul familiei Lazo : Filiala Muzeului Național de Istorie a Moldovei, Comuna Pietra, Raionul Orhei. Orhei. 2018, 14 p.
70. Ploșniță E.a, Ursu M.i. Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova. Chișinău. Bons Offices. Chișinău, 2011.
71. *Politica culturală în RSS Moldovenească, 1944–1956*. Monografie. Chișinău: Pontos, 2013, 292 p.
72. Postolache Gh. Expoziția Vegetația Moldovei din Grădina Botanică a AȘM. Editura Știința. Chișinău. 2010, 79 p.
73. Programul regional sectorial în domeniul creșterii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Centru, Ialoveni 2017.
74. Programul regional sectorial în domeniul creșterii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Sud, Cimișlia 2017.
75. Promovarea turismului transfrontalier rural, etnografic și oenologic. Publicație a Proiectului finanțat prin Phare CBC 2005 – programul de vecinătate România-Moldova 2004- 2005. A Moldavian tour. Asociația Contrafort, 2009. 199 p.

76. Protecția patrimoniului : Culegere de legi și convenții. Coord. vol. : Dr. S. Musteață. Chișinău. Editura Pontos, 2001, 160 p.
77. Railean N.. Actele normative și legislative ale Republicii Moldova în domeniul protejării patrimoniului cultural : [Raport analitic] = Законодательные и нормативные акты Республики Молдова в области охраны национального культурного наследия : [Аналитический доклад] = Normative and Legislative Acts of the Republic of Moldova in the Field of Cultural Heritage Protection : [Analytical Report]. Chișinău. S. n. 2009, 128 p.
78. Recensământul general al populației din 1930. Vol.9 Structura populației României – tabele selecționate din rezultatele Recensământului general al populației din 1930. București. 1930)
79. Republica Moldova. Patrimonial. Chișinău.Ed. Princeps, 266 p.
80. Rezervația "Pădurea Domnească" 10 ani. Colecția "Natura". 37 p.
81. Robert R. Denndorf. Refugiul regelui suedez Carol al XII-lea (1709–1714) în Imperiul Otoman. Calabalâcul de la Varnița", Chișinău, 2019. Editura Lexon-Prim. 516 p.)
82. Rusanovschi Iu.. Războiul monumentelor : Soarta monumentelor din Basarabia, Bucovina de Nord, Transnistria din perioada 1918-1944. Chișinău. Editura Cu drag. 2018, 640 p.
83. Sainciuc L. Colina antenelor de bruiaj. Chișinău. Ed. Museum: 2000, 96 p.
84. Sirodoiev I. Turismul în Republica Moldova: Studiu de geografie umană. Chișinău, 2002. – 188 p.
85. Sochircă V, Bejan Iu., „Resurse turistice”, Chișinău, Editura CEP USM, 2011
86. Soroca. Ghid turistic, UNDP Moldova, Chișinău, 2017
87. Stan S. „Tehnica operațiunilor de turism”, București, 1989
88. Șlapac M.Cetăți din Țara Moldovei : Mică enciclopedie ilustrată. Editura ARC. Chișinău. 2008, 56 p.
89. Ștefan Vodă. Ghid turistic, UNDP Moldova, Chișinău, 2017
90. Ștefăniță I. (coordonator). Retro Chișinău. Chișinău. 2011, 92 p.
91. Ștefăniță I. (coordonator). Retro Orhei. Chișinău. 2014, 62 p.
92. Ștefăniță I. (coordonator). Retro Soroca. Chișinău. 2012, 94 p.
93. Ștefănuță P. Datini și creații populare. Chișinău: ed. Știința, 2008, 440 p.
94. Tarhon P.Gh. Parcurile vechi boierești din Republica Moldova : Istoria fondării, starea actuală, structura compozițională, diversitatea dendroflorei și particularitățile ecologo-biologice ale plantelor. Editura Pontos. Chișinău, 2013, 648 p.
95. Tourist guide „One hundred facets of the Lower Dniester”, Chișinău, ed. Masterprint, 2020
96. Turcov E. „Coordonatele turismului”, ASEM, 2006
97. Turcov E. Direcții de dezvoltare și promovare a turismului în Republica Moldova. Chișinău: A.S.E.M., 2002. – 143 p
98. Turismul în Arealul dunărean al Moldovei. Dezvoltarea capacităților muzeelor locale pentru promovarea mobilității de transport și turismului la Dunăre. Chișinău 2015
99. Turismul verde în Moldova, Chișinău, 2017.
100. Turtureanu V. De sus, de pe pietre, Nistrul se vede ca din cer : [despre Mănăstirea Țâpova, 500 de ani de la înființare]. Chișinău,2004.
101. Ursu, V. (Coord.). *Cultura Moldovei Sovietice în documente și materiale, 1944-1991*. Selecție: Valeria Cozma, Angela Lisnic, Valentina Enache, Valentina Ursu, Cristina Zagoreț. Chișinău: Pontos, 2012, 346 p.
102. Ursu, V. (Coord.). *Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european*, Materialele Conferinței științifice, 27–28 septembrie, 2013. Chișinău: Pontos, 2013, 224 p.
103. Ursu, V. (Ed.). *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional*. Culegere de studii. Chișinău: „Garomont-Studio”, 2016, 175 p.
104. Ursu, V. (Ed.). *Cultura Moldovei Sovietice în documente și materiale*. Ediția a II-a revăzută și completată. Selecție de Valentin BURLACU, Valeria COZMA, Valentina ENACHI, Angela LISNIC, Valentina URSU, Cristina ZAGOREȚ-RUDEI. Chișinău: Pontos, 2015, 272 p.
105. Ursu, V. (Ed.). *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric. In Honorem VALERIA COZMA*. Materialele Conferinței științifice, 13–14 noiembrie 2014. Chișinău: Pontos, 2014, 280 p.

106. Ursu, V., Lisnic, An. (coord.). *Patrimoniul cultural: cercetare și valorificare*. Culegere de studii. Chișinău: „Garomont Studio”, 2018, 406 p.
107. Ursu, V. (Coord.). *Profesori ai Facultății de Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*. Culegere de studii. Vol. I. Chișinău: „Garomont Studio”, 2017, 327 p.
108. Ursu, V. (Ed.). *Profesori ai Facultății de Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*. Culegere de studii. Vol. II. Chișinău: „Garomont Studio”, 2019, 456 p.
109. Zamfir C. Arbore. *Basarabia în secolul XIX*. Ediție îngrijită de Ion Varta. Tatiana Varta. Chișinău. 2011, 739 p.

În limba rusă:

1. Безопасность туризма : учебник / А.Г. Бобкова, С.А. Кудреватых, Е.Л. Писаревский ; под общ. ред. д-ра юрид. наук Е.Л. Писаревского. – М.: Федеральное агентство по туризму, 2014. – 272 с.
2. Берг Л. С. „Бессарабия. Страна – люди – хозяйство. Петроград, 1918.
3. В. Г. Гуляев „Организация туристической деятельности, Москва, 1996
4. Добринина, Н. А. Экскурсоведение [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Н. А. Добринина. – 3-е изд., стер. – М : ФЛИНТА, 2013. – 288 с
5. Долженко Г. Экскурсионное дело : учебное пособие / Г. П. Долженко – М. ; Ростов н/Д. : Издательский центр «МарТ», 2006. – 304 с.
6. Друк Влад. Балан Павел. Молдавское искусство XIV – XIX веков. Кишинев. 1985
7. Дьякова Р. Основы экскурсоведения / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. С. Пасечный. – М. : Просвещение, 1985. – 255 с.
8. Емельянов Б. Профессиональное мастерство экскурсовода : учебное пособие / Б. В. Емельянов. – М. : ЦРИБ «Турист», 1986. – 80 с.
9. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: учебник. – М.: Советский спорт, 2008, 216 с.
10. Зевина А. М. Роднин К. Д. Изобразительное искусство Молдавии. Кишинев. 1965.
11. Информационные технологии в туризме: Учебное пособие / С. В. Синаторов, О. В. Пикулик, Н. В. Боченина. - М.: Альфа М: ИНФРА-М, 2012. - 336 с.
12. Кабузан В. М. Народонаселение Бессарабской области и левобережных районов Приднестровья (конец XVIII — первая половина XIX в. Кишинев, 1974.
13. Кауненко И. И., Каунова Н. Г., Хорозова Л. Ф., Иванова Н. В. *Проблемы теории и практики этнопсихологии и этнологии*. Chișinău, 2012, 131 с.
14. Кожухарь П. М., Шпак И. И. *История, археология, этнография Молдавии. Указатель советской литературы. 1918—1968 гг. Кишинев: Карта Молдовеняскэ, 1973.*
15. Леонтьев П. В. Парки Молдавии Кишинев Карта Молдовеняскэ, 1967, 97с.
16. Леонтьев Г. П., Осипов М. Ю. Усадебные парки Молдовы XIX – нач. XX в. <https://www.google.com/search?q=leontiev+parki+moldavii&oq=leontiev+parki+moldavii&aqs=chrome..69i57j33l3.8535j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
17. Манет. Свод памятников истории и культуры Молдавской ССР. Кишинев, 1988. – 236 с
18. Матюхина Ю. А., Мигунова Е. Ю. экскурсионная деятельность: учебное пособие. – М.: Альфа-М: ИНФРА-М, 2012, 224 с.
19. Основы туризма : учебник / коллектив авторов; под ред. Е. Л. Писаревского. – М.: Федеральное агентство по туризму, 2014. – 384 с.
20. Психология делового общения в туризме и гостеприимстве : учебное пособие / коллектив авторов; под общ. ред. Е. С. Сахарчук. – М.: Федеральное агентство по туризму, 2014. – 192 с
21. *Свод памятников истории и культуры Молдавской ССР (Северная зона)*. Штиинца, 1987. — 870 с.
22. Седова Н. А. Культурно-просветительный туризм : учебное пособие / Н. А. Седова. – М. : Советский спорт, 2003. – 96 с.
23. Стандарты качества проведения экскурсий: Учебное пособие / Л. В. Баумгартен - М.: Вузовский учебник, НИЦ ИНФРА-М, 2015. - 96 с.

24. Степанов П. , Кауененко И. И. Этносоциологические и этнопсихологические практики: методологические подходы и комментарии: учебно-методическое пособие для высшей школы. Кишинев – Комрат, 2010.
25. Туристско рекреационное проектирование: Учебное пособие / Ю.А. Колесова. - М.: УРС: НИЦ ИНФРА-М, 2014. -352 с.

Articole științifice în publicații naționale

1. Cemârtan R. Bocancea În: Țara. 2000, 18 aug., P. 3
2. Cemârtan R. Căpriană În: Țara. 2000, 24 noiemb., P. 3
3. Cemârtan R. Curchi În: Țara. 2000, 10 noiemb., P. 3
4. Cemârtan R. Hâncu În: Țara. 2000, 6 iun., P. 4
5. Cemârtan R. Mănăstiri basarabene : Chiștelnița (r-nul Telenești) și Nicoreni (r-nul Drochia).În: Cuvântul românesc. An 2001,V. Febr. (Nr. 289),p. P. 18
6. Cemârtan R. Patrimoniul cultural și semnificația pelerinajului contemporan În: Buletin științific : Revista de Etnografie, Științe ale naturii și Muzeologie Vol. 15(28) Serie nouă. – 2011. – Vol. 15 (28). – P. 121-130.
7. Cemârtan R. Țipova Î: mănăstiri basarabene În: Țara : Publicatie de informatie și analiză. Serie nouă. - 2000, 28 apr, P. 4
8. Cemârtan R. Vărzărești În:Țara. - 2000, 3 noiemb., P. 3
9. Chirtoacă I. Plai natal. Din istoria unui sat din sudul Moldovei. În: Revista de Istorie a Moldovei, 1990, nr.4
10. Conferința științifică „Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european”, 27-28 septembrie 2013. În: *PLURAL. Istorie. Cultură. Societate*. Vol. 1, no. 1-2, 2013, pp. 249-251.
11. Conferința științifică „Valorificarea patrimoniului în sistemul învățământului preuniversitar”. 22-23 aprilie 2016. Chișinău. În: *PLURAL. Istorie. Cultură. Societate*. Vol. IV, no. 1, 2016, pp. 244-249.
12. Decadele artei și literaturii RSS Moldovenești la Moscova: file de istorie (anii '40 – înc. anilor '60 ai sec. XX). În: *Revista de Etnologie și Culturologie*, Vol. XIII-XIV, 2013, pp. 153-159.
13. Dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova prin valorificarea patrimoniului cultural . În: *Akademos*, Vol. 1, 2020, pp. 170-172.
14. Filip-Lupu G. Mănăstirea Căpriană – Ctitorie a voievodului Alexandru cel Bun. În: Revista de istorie a Moldovei, 1991, nr.4
15. Gribincea M. Sate din zona Lăpușnei(primele atestări). În: Revista de istorie a Moldovei, 1990, nr.1.
16. Liliana Condricova, Arta metalelor din Basarabia (secolul al XIX-lea – prima jumătate a sec. XX). Chișinău: Grafema Libris, 2017, 384 p. Recenzie. In: *Tyragetia*, serie nouă, vol. XI, nr. 2, Istorie, nuzologie, Chișinău, 2017, pp. 375-378.
17. Masa rotundă „Patrimoniul cultural în sistemul educațional: între teorie și practică”, Chișinău, 12 noiembrie 2015. În: *PLURAL. Istorie. Cultură. Societate*. Vol. 3, no. 2, 2015, pp. 248-252.
18. Moisei L. Practici de valorificare a patrimoniului cultural în sistemul educațional https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/31-32_1.pdf
19. Patrimoniul cultural material și imaterial în cercetările științifice studențești. În: *Revista de Etnologie și Culturologie*, Vol. XXIII, Chișinău, 2018, pp. 31-39.
20. Poștarencu D. Carol al XII-a la Varnița. În: Revista de istorie a Moldovei, 191, nr.3
21. Poștarencu D. Întemeierea satului Volintiri. În: Revista de istorie a Moldovei, 1995, nr.3-4
22. Studierea patrimoniului cultural național în învățământul istoric preuniversitar și universitar din Republica Moldova. În: *Revista de științe socioumane*, Nr. 1 (23), Chișinău, 2013, pp. 35-41.

Articole științifice în reviste și culegeri internaționale

1. Atitudinea intelectualității artistice din RSS Moldovenească față de politica culturală a statului sovietic. În: *Identități etno-confesionale și reprezentări ale celui alt în spațiul est-european: între stereotip și voința de a cunoaște* (coord. C. Preutu, G. Enache). Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2018, pp. 279-291.

2. Contribuția asociațiilor obștești din Republica Moldova în domeniul cunoașterii și promovării patrimoniului cultural. În: *Istorie. Cultură. Civilizație*. Culegere de studii. Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 2019, pp. 362-373. ISBN 978-606-537-449-2.
3. Patrimoniul cultural în RSS Moldovenească. În: *Panorama comunismului în Moldova Sovietică. Context, surse, interpretări* (coord. L. Corobca). Iași: Polirom, 2019, pp. 652-665.
4. Валерий Кожокару. În: *ВОНИ ЗМІНИЛИ ІСТОРІЮ (125 вихідців із Південної Бессарабії)*. Енциклопедичний словник. Отв. ред. Л. Цыганенко, С. Мустяцэ. Izmail – Кишинэу, 2019, стр. 166-167. ISBN 978-617-7645-71-8.
5. Відображення повсякденного життя народів в шкільних підручниках з історії для середнього ступеню освіти (гимназії) в Республіці Молдова. În: *Народознавчі зошити*. 2019. Львів, № 1 (145). С. 103-112.
6. Емилиан Буков. În: *ВОНИ ЗМІНИЛИ ІСТОРІЮ (125 вихідців із Південної Бессарабії)*. Енциклопедичний словник. Отв. ред. Л. Цыганенко, С. Мустяцэ. Izmail – Кишинэу, 2019, стр. 68-69. ISBN 978-617-7645-71-8.
7. Павел Боцу. În: *ВОНИ ЗМІНИЛИ ІСТОРІЮ (125 вихідців із Південної Бессарабії)*. Енциклопедичний словник. Отв. ред. Л. Цыганенко, С. Мустяцэ. Izmail – Кишинэу, 2019. стр. 64-65. ISBN 978-617-7645-71-8.

Articole științifice în culegeri naționale

1. Valorile culturale în societatea din RSS Moldovenească, anii '40-'50 ai sec. XX. În: *Rolul patrimoniului cultural în educația civică și promovarea valorilor democratice, conferință științifico-practică (17 decembrie 2019)*. Chișinău: Princeps, 2020, pp. 87-92.
2. Rolul valorilor universale și naționale în formarea continuă a profesorilor de istorie și educație civică/educație pentru societate. În: *Centenarul Unirii. Educația în spiritul valorilor naționale din perspectiva dialogului pedagogic*. Materialele Simpozionului național cu participare internațională, 28-30 noiembrie 2018, Chișinău. Ch.: „Garomont Studio”, 2019, pp. 81-87.
3. Componenta etnică a colectivelor artistice și uniunilor de creație din RSSM în primul deceniu postbelic. În: *Patrimoniul cultural: cercetare și valorificare*. Culegere de studii. Ursu V., Lisnic An. (coord.). Ch.: „Garomont Studio”, 2018, pp. 303-313.
1. Valorile și competențele culturale în Curriculum și manualele de „Educație civică” pentru liceu. În: *URSU, V. (Ed.). Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional*. Culegere de studii. Chișinău: „Garomont-Studio”, 2016, pp. 122-131.
2. Becciu Ion, Ursu Valentina. Oportunități pentru evoluția domeniului educației nonformale în Republica Moldova. În: *Probleme actuale ale științelor socioumanistice: 75 de ani de la fondare: Materialele conferinței științifice a studenților și masteranzilor UPS „Ion Creangă” / coord. șt.: Racu Igor; col. red.: Perjan Carolina [et al.]*. Chișinău: S. n., 2015 (Tipogr. UPS „Ion Creangă”), pp. 25-29.
3. Patrimoniul material și imaterial în manualele de Istorie pentru cl. a V-a – a VI-a. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului: 75 de ani de la fondare: Materialele conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”. Seria 17 / coord. șt.: Racu Igor; col. red.: Perjan Carolina [et al.]*. Chișinău: S. n., 2015 (Tipogr. UPS „Ion Creangă”), Vol. 3, pp. 3-7.
4. Paradigma culturală în formarea inițială și continuă a cadrelor didactice. În: *Eficiențizarea învățământului - vector al politicilor educaționale moderne*. Materialele Conferinței Științifice Internaționale 11-12 decembrie 2014. Partea a II-a. Coord. științ. L. Pogolșa, N. Bucun, red. resp. S. Luca, pp. 361-364.
5. Cercetarea patrimoniului cultural al localităților Republicii Moldova în tezele de Master la Facultatea de Istorie și Etnopedagogie a Universității „Ion Creangă”. În: *Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european*, Materialele Conferinței științifice 27-28 septembrie, 2013. Chișinău: Pontos, 2013, pp. 165-174.
6. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova – factor de afirmare al identității naționale. În: *Edificarea societății durabile*. Chișinău, 2012, pp. 97-100.
7. Uniunea Arhitecților sovietici sub dictat. În: *Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului*. Vol. II, Chișinău, 2012, pp. 119-123.

8. Rolul lui Eugeniu Ureche în evoluția dramaturgiei din RSSM (în colaborare cu Elena Botnăreanu). În: *Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului*. Vol. II, Chișinău, 2012, pp. 124-129.
9. Reabilitarea patrimoniului istoric al Chișinăului și inițierea construcției unei identități urbane de tip sovietic (anii '40 - '50 ai sec. XX). În: *Identitățile Chișinăului*. Materialele Conferinței științifice internaționale. 12-13 septembrie 2011. Chișinău: Pontos, 2012, pp. 89-94.
10. Mihai Dolgan și ansamblul „Noroc”: file din istorie (în colaborare cu El. Botnăreanu). În: *Probleme ale științelor socio-umanistice și modernizării învățământului*. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2011, pp. 359-365.
11. Elementul ideologic în artă și literatură. Studiu de caz: Republica Moldova. În: Conferința științifică jubiliară „70 ani ai Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, V. II. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2010, pp. 417-422.

Rezumate ale comunicărilor la conferințe științifice naționale și internaționale

1. Centrele de creație pentru copii și tineri – promotoare a patrimoniului cultural național. În: *Patrimoniul cultural: cercetare, promovare, valorificare*. Conferință științifică internațională, Ediția a XI-a: *De la cunoaștere spre salvagardare și conservare*. Chișinău, 29-30 octombrie 2019 / com. org. și št.: Victor Ghilaș (președinte) [et al.]. – Chișinău, 2019 (Tipogr. „Notograf Prim”), p. 74. ISBN 978-9975-84-104-7.
1. Decadele artei și literaturii RSS Moldovenești la Moscova (anii '40 - înc. an. '60 ai sec. XX / Teze ale conferinței științifice „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor”, Chișinău, 31 mai-1 iunie 2012. Ch: Profesional Service, pp. 77-78.
2. Haidarlî D.I. Plai Natal. Materiale documentare în ajutorul cercetătorilor istoriei satelor și orașelor din Moldova // *Revista de Istorie a Moldovei*, 1991 nr.1 , pp28-38.
1. Istrati C., Macovei A. Vechi Sate de pe valea Prutulu mijlociu. Plai Natal // *Revista de Istorie a Moldovei*, 1991 nr.2, pp.63-69.
2. *Localitățile Republicii Moldova*
https://en.calameo.com/read/0011333496374c03fda9a?fbclid=IwAR31koY4Vx41VGNumEpd7gLnIs6VDR55K_F54p0asTBbZr5ET50ChwMyTgE
3. Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești . Bibliografie de recomandare (din colecția Bibliotecii naționale) <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Mestesuguri-populare-traditionale-moldovenesti.pdf>
4. Nicolev Gh. Tabunșic S., Țara Moldovei în timpul domniei lui Ștefan cel Mare și Sfânt: ținuturi, orașe, cetăți, ctitorii, așezări rurale atestate documentar” // *Tyragetia*, serie nouă, Istorie. Muzeologie vol. II [XVII], nr. 2, 2008
https://books.google.md/books?id=V2kqB_Z97fQC&pg=PA366&lpg=PA366&dq=revista+d e+istorie+a+Moldovei+istoria+locala&source=bl&ots=1DEEOb5Jbk&sig=ACfU3U2yBZk8R5QMDncFdJKeXEA45HazUw&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwjwt9bD_pLqAhULRBUIHeZcBc4Q6AEwBnoECAGQAQ#v=onepage&q=revista%20de%20istorie%20a%20Moldovei%20istoria%20locala&f=false
3. Prezentarea patrimoniului etnografic în manualele școlare / Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor”, Chișinău, 22-23 mai 2014, p. 87.
4. Receptarea valorilor culturii naționale de către elevii de la treapta învățământului gimnazial. În: Conferința științifică internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, Ediția a VIII-a, Chișinău, 31 mai-2 iunie 2016, pp. 94-95.
5. *Revista de istorie a Moldovei*
<http://www.history.asm.md/index.php/ro/publicatii/reviste/570-revista-de-istorie-a-moldovei-nr-1-93-2013->
6. *Revista de Etnologie și Culturologie / Журнал этнологии и культурологии*
<http://ethnology.asm.md/>
5. Sărbătorile populare românești în cercetările științifice ale studenților. În: Programul și rezumatele Conferinței științifice internaționale „Patrimoniul cultural: cercetare,

- valorificare, promovare” (ediția a IX-a), 30-31 mai 2017, Chișinău: Tipografia "Notograf Prim", p. 85.
6. Valorificarea folclorului muzical din RSS Moldovenească în anii '40 -'50 ai sec. XX. Realizări și dificultăți / Rezumatele Conferinței științifice internaționale „Folclor și postfolclor în contemporaneitate”, 11-12 decembrie 2014. Chișinău, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, 2014.
 7. Valorificarea patrimoniului etnografic în sistemul educațional preuniversitar prin activități extra-curriculare. În. Conferința științifică națională cu participare internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor”, Programul și rezumatele comunicărilor, Ediția a VII-a. Institutul Patrimoniului cultural al AȘM, Chișinău, 26-28 mai 2015, p. 93.
 2. Valorificarea patrimoniului etnografic prin intermediul ansamblurilor de muzică și dans popular de copii și tineret. În: *Patrimoniul cultural: cercetare, promovare, valorificare*. Conferință științifică internațională, Ediția a XII-a: *De la cunoaștere spre salvagardare și conservare*. Chișinău, 28-29 mai 2020 / com. org. și șt.: Victor Ghilaș (președinte) [et al.]. – Chișinău, 2020 (Tipogr. „Notograf Prim”), p. 29. ISBN 978-9975-84-123-8
 7. Ziarul *Natura*. Publicație de ecologie, turism și cultură <https://www.natura.md/>